

REISVERSLAG

KNNV-REIS

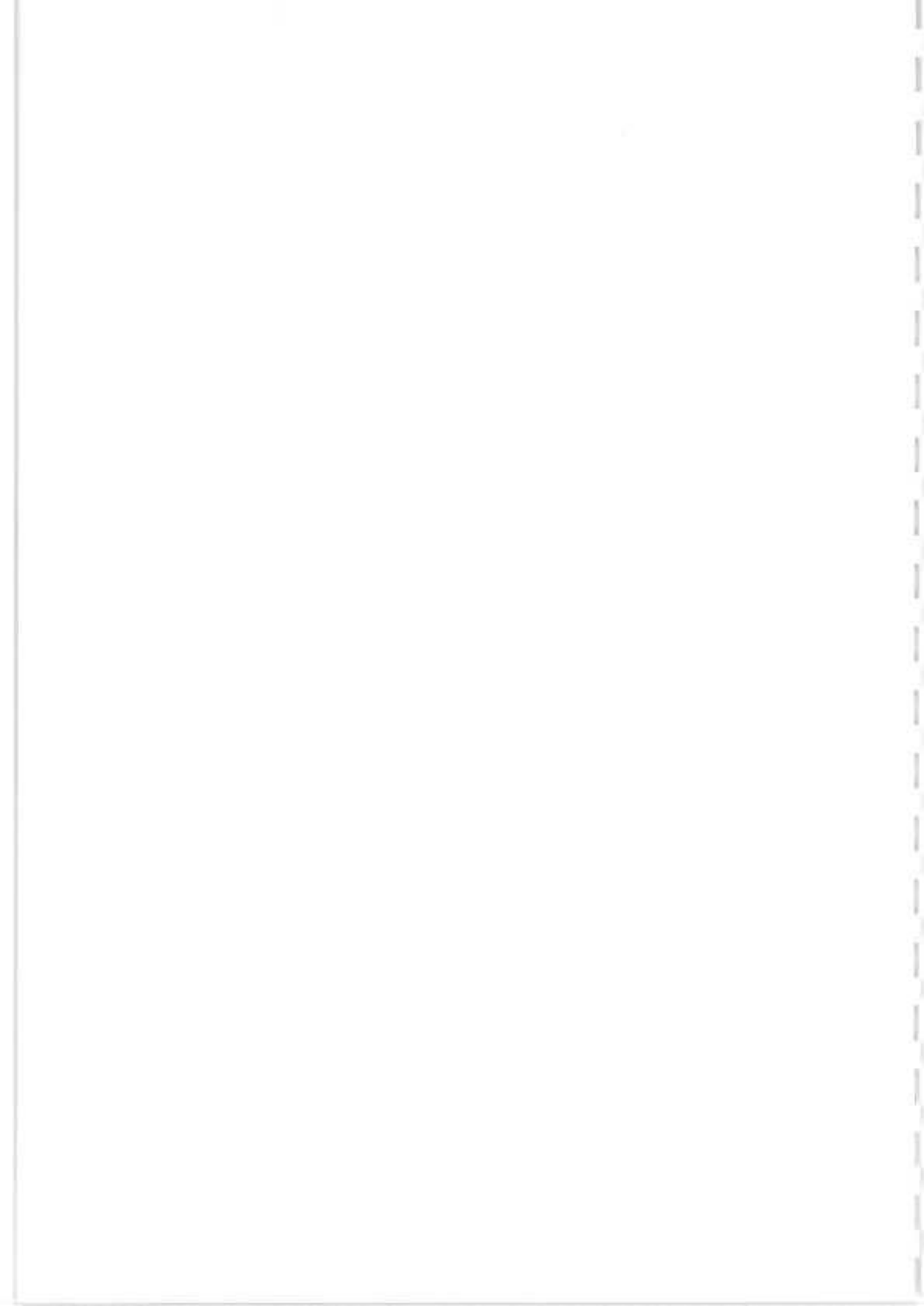
NAAR

COSTA RICA

**14 FEBRUARI – 5 MAART
2004**

REISGEGEVENS:

Reisleider:
Jopie Siskens
Maquil Cespédes

Vervoer:
Vliegtuig van Schiphol naar Costa Rica
20-persoons bestelbus in Costa Rica,
gereden door Ermilio

Reisroute:
Zie kaart op blz. 4

Verblijf:
Zie overzicht op blz. 5

Redactie en samenstelling reisverslag:
Erik Eggenkamp

Deelnemers:
Iet Bakx
Erik Eggenkamp
Iescha Hofkes
Otto Hofkes
Marian Langeveld
Jan Links
Carla Meijer
Ben van Muyen
Gerard van Os
Yvonne van Os
Hans Pfeiffer
Martha Pfeiffer
Patty de Ruig-Bright
Nico Taen
Olga Tol

Staan achterste rij (v.l.n.r): Gerard, Patty, Carla, Olga, Ben, Erik, Otto, Marian, Yvonne;
gehurkt voorste rij (v.l.n.r): Maquil, Nico, Iet, Iescha; staand voorste rij (v.l.n.r): Jopie, Jan,
Martha, Hans (Foto Jopie Siskens)

INHOUDSOPGAVE REISVERSLAG:

	Pag
Kaart reisroute in Costa Rica	4
Overzicht overnachtingsplaatsen in Costa Rica	5

DAGVERSLAGEN

14 februari 2004	Schiphol > International Airport Juan Santamaria > Heredia	6
15 februari 2004	Heredia > Irazuvulkaan > Guayabo Lodge Santa Cruz	7
16 februari 2004	Guayabo Lodge > CATIE Turrialba > Guayabo Nationaal Monument > Guayabo Lodge	8
17 februari 2004	Guayabo Lodge > Matina > Laguna Lodge Tortuguero	12
18 februari 2004	Laguna Lodge > Parque Nacional Tortuguero > Laguna Lodge	15
19 februari 2004	Laguna Lodge > Matina > Siquirres > Puerto Viejo > La Quinta Lodge Sarapiquí	16
20 februari 2004	La Quinta Lodge > La Selva > La Quinta Lodge	17
21 februari 2004	La Quinta Lodge > Aguas Zarcas > Muelle Caño Negro > La Fortuna > Arenal Vulkaan > Volcano Lodge	18
22 februari 2004	Volcano Lodge > Laguna de Arenal > Tilaran > Las Cañas > Liberia > Los Inocentes Lodge	20
23 februari 2004	Los Inocentes Lodge > Rincon de la Vieja > Los Inocentes Lodge	21
24 februari 2004	Los Inocentes Lodge > NP Santa Rosa > voetheuvels van Volcán Orosi > Los Inocentes Lodge	22
25 februari 2004	Los Inocentes Lodge > Liberia > Palo Verde > Las Cañas > La Ensenada Lodge	24
26 februari 2004	La Ensenada Lodge > Golf van Nicoya > Hacienda la Ensenada	25
27 februari 2004	La Ensenada > Tarcóles > Parque Nacional Carara > Villa Lapas	27
28 februari 2004	Villa Lapas > Quepos > Dominical > Villas Gaia	27
29 februari 2004	Villas Gaia > La Cusinga > Playa Ballena > Villas Gaia	28
1 maart 2004	Villas Gaia > Playa Bentana > PN Manuel Ballena > Villas Gaia	30
2 maart 2004	Villas Gaia > Dominical > San Isidro de El General > Cerro de la Muerte > San Gerardo de Dota > Trogon Lodge	33
3 maart 2004	Trogon Lodge > Los Ranchos de Dota > Finca Eddie Serrano/Mirador de Quetzales > Trogon Lodge	34
4 maart 2004	Trogon Lodge > INBio Santo Domingo > San José > Heredia	35
5 maart 2004	Heredia > International Airport Juan Santamaria > Schiphol	36

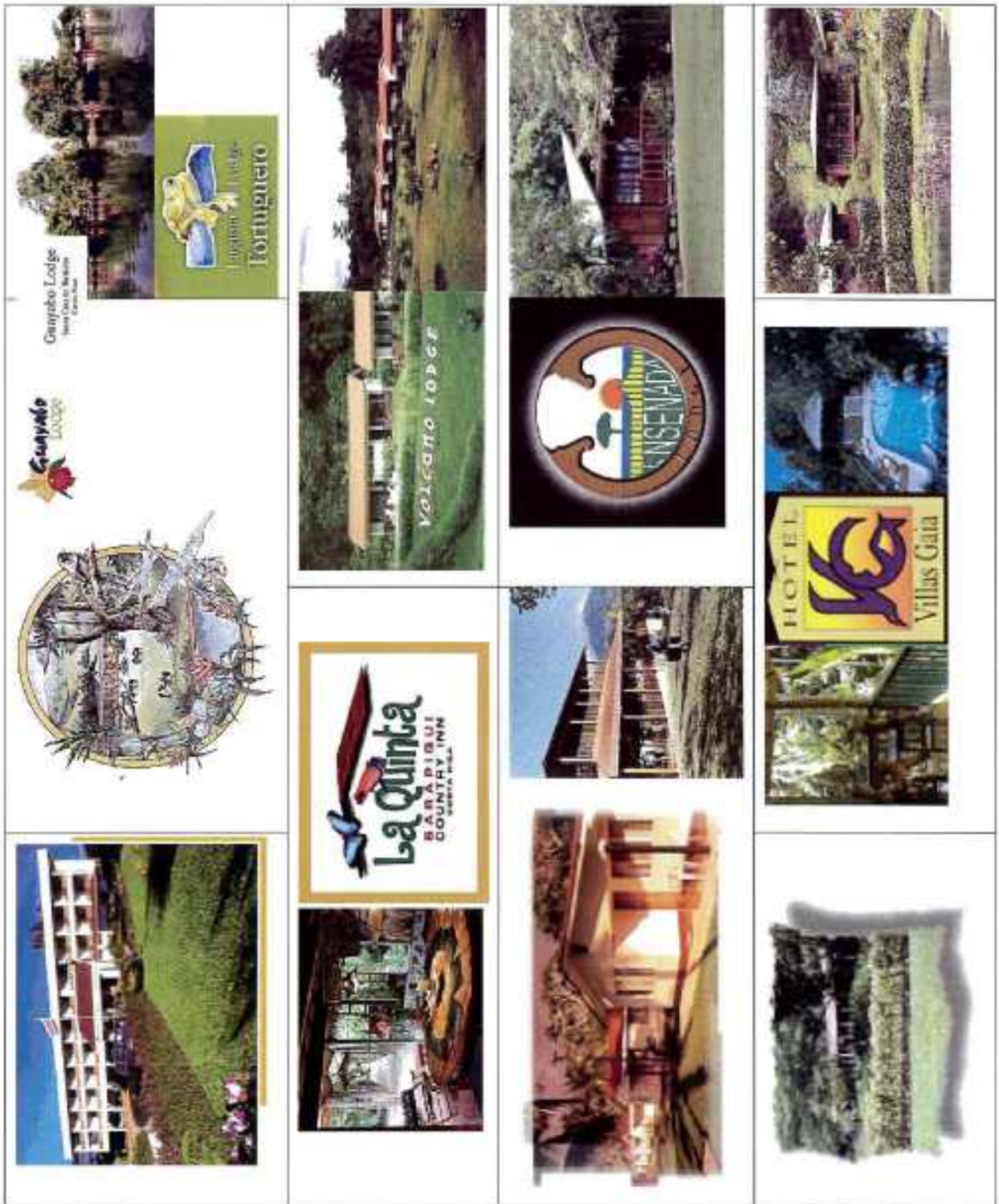
BIJLAGEN

Bijlage I: waargenomen bomen	37
Bijlage II: artikel over mieren	43
Bijlage III: waargenomen vogels	45
Bijlage IV: artikel over Guayabo National Monument	65

REISROUTE IN COSTA RICA

ONZE OVERNACHTINGSPLAATSEN IN COSTA RICA

14 februari 2004

Schiphol > International Airport Juan Santamaria > Heredia

Rond half tien staan de 15 deelnemers te wachten nabij de balie van United Airlines, de luchtvaartmaatschappij die ons naar Costa Rica zal brengen. De meesten hadden elkaar al ontmoet bij de voorlichtingsbijeenkomst. Iedereen is op tijd en we checken als groep in. Na de eerste ervaring met verscherpte controle op Schiphol stijgen we drie uur later op. In het vliegtuig deel ik een informatiepakketje uit en de toegezegde vogellijst. De tussenstop in Washington is weer een aparte ervaring op het gebied van veiligheidscultuur. Op sokken, ontjast en met de broekriem in de hand komt iedereen opnieuw langs de incheckmedewerkers. De vlucht naar San José duurt nog 4 ½ uur. Na een zeer lange dag komen we s'avonds om half tien plaatselijke tijd aan, waar we worden opgewacht door onze Costaricaanse reisleader Maquil Cespedes die ik enkele weken tevoren in Nederland had ontmoet. Een prettig weerzien. De tropische avondhitte valt over ons heen. De complete bagage verdwijnt door de open raampjes achter in de midi-bus. Chauffeur Ermilio toont nu al zijn efficiency en hulpvaardige houding.

Onze chauffeur, Ermilio, en onze reisleader/gids, Maquil (foto Marian Langeveld)

Tijdens de rit naar ons hotel raken we vertrouwd met Maquil, onze reisleader, die een mengeling van Engels, Spaans en een beetje Nederlands spreekt. Hotel Bougainvillea ligt prachtig tegen de heuvels boven het centrale plateau waar San José op ligt. Het uitzicht is, ook in het donker, schitterend. Niemand zal nog erg genoten hebben. De royale badkamer en bedden lokken. De volgende morgen zal pas blijken wat een schitterende tuin het hotel heeft.

*Japie Siskens
Reisleader*

15 februari 2004

Heredia > Irazuvulkaan > Guayabo Lodge Santa Cruz

Eerste ochtend: Hotel Bougainvillea. Door het tijdsverschil zijn wij al om half vijf wakker en als de zon op komt, is Erik bij het eerste geluid van buiten (van een Pauraque, een soort nachtzwaluw) razendsnel zijn bed uit, gekleed en in vol ornaat op het balkon geïnstalleerd. Bij de eerste vogels die hij ziet komt hij binnen en zegt "ik heb de eerste Great-tailed grackle (Langstaarttroepiaal) gezien" en dan kan ook ik niet meer in bed blijven en na ongeveer tien minuten sta ook ik op het balkon. Voor het ontbijt zien we 19 vogels en die zijn voor ons allemaal nieuw. Het grote genieten is begonnen.

Mannetje Vulkaankolibrie (foto Jopie Siskens)

Om half negen ons eerste gezamenlijk ontbijt met een gezellig gedekte ontbijttafel met voor ieder een envelop met naam en daarin informatie over de lodges die wij gaan bezoeken, en een kaart van Costa Rica die ik gedurende de reis veel zal gebruiken. Het fruitvolle ontbijt is de start van vele heerlijk fruitontbijten die ons nog te wachten staan. Om half tien gaan wij op weg

naar de Irazuvulkaan, onderweg veel gehoord over bomen. De nationale boom (zijn naam kan ik helaas niet meer uit mijn aantekeningen ontcijferen) staat overal prachtig in fel oranje te bloeien. Bij de eerste stop zien we wel 30 Zwarte gieren (Black vultures), een Kalkoengier (Turkey vulture) en een roodstaartbuizerd (Red-tailed hawk). We gaan weer verder op weg naar de vulkaan, daar aangekomen gaan we het laatste stuk te voet en nog niet van de parkeerplaats af zien we al de eerste Vulkaankolibrie (Volcano hummingbird), die op deze vulkaan leeft. Onze dag kan dan al niet meer stuk.

Verder omhoog begin je toch te merken dat je erg hoog bent en loop je vanzelf rustiger. Ik vind het te warm om helemaal omhoog te lopen en buig af om over de vlakte met een boog terug te gaan naar de bus. Onderweg terug zien we weer enkele nieuwe soorten. Op de parkeerplaats vinden we een mooi plekje om te lunchen. Daarna rijden we met de bus langs de rand van de vulkaan naar het hoogste punt.

Zicht op de krater van de Irazú-vulkaan (foto Otto Hofkes)

Daar kiezen Erik en ik om naar beneden te lopen en zien we in de struiken een Vuurkeelzanger (Flame-throated warbler). Als laatste stappen we in de bus op weg naar Santa Cruz. Vlakbij onze volgende overnachtingsplaats staat bij een boerderij een eenzame boom waar veel vogels in en uit vliegen. Dus moet de bus stoppen want daar willen wij natuurlijk op ons gemak naar kijken. We zien ondermeer de Geelbuikelenia (Yellow-bellied elaenia), de Geelbuikschoffelsnavel (Common tody-flycatcher), de Zwarte phoebe (Black phoebe), de Roodkruintiran (Social flycatcher) en de Grote kiskadee (Great kiskadee).

Daarna op weg naar de Guayabo Lodge, onze eindbestemming, waar we vanaf de waranda nog veel vogels te zien krijgen. Voor sommige is het moeilijk om aan tafel te komen; die vogels blijven aan je trekken, die moet je gezien hebben. Gelukkig valt uiteindelijk de avond en is het aardedonker. Rest ons heerlijk te gaan eten en slapen. En dan op naar het avontuur van de volgende dag.

Poging tot uitstel van het diner in de Guayabo Lodge (foto Marian Langeveld)

Carla Meijer

16 februari 2004

Guayabo Lodge > CATIE Turrialba > Guayabo Nationaal Monument > Guayabo Lodge

Was het de vorige ochtend al een sensatie om wakker te worden bij het geluid van voor mij volstrekt nieuwe vogels, deze ochtend gaat het feest gewoon verder. Het is dat we gisteren voor het avondeten al een goede blik op de avifauna rond onze verblijfplaats – de Guayabo Lodge – hebben kunnen werpen, anders was ik opnieuw volledig uit mijn dak gegaan. Van links en van rechts vliegen vogels af en aan, sommige die ik gisteren al heb gezien – zoals de Bruine gaai (Brown jay), Blauwwitte zwaluwen (Blue-and-white swallow), een Roodstaartkolibrie (Rufous-tailed hummingbird) -, andere voor mij nieuw zoals de Gele zwartkeelzanger (Black-throated groen warbler) en het Witkruinmargrietje (White-crowned parrot). Onze kamer blijkt over een zeer riant gelegen balkon te beschikken, waar je prima met een telescoop in de aanslag het spektakel kunt aanschouwen. Wie mij hier binnen een uur weg krijgt, zal van hele goede huize moeten komen!

Uiteindelijk gaat mijn maag zich ermee bemoeien en geeft aan dat het tijd is voor ontbijt (mijn koninkrijk voor roomservice zodat ik zou kunnen blijven kijken!). Het ontbijt bestaat voor een groot deel uit fruit, zoals tijdens op de reis gebruikelijk zal blijken. Maar niet fruit zoals in Nederland, neehee: FRUIT, écht fruit, vers fruit zonder geur-, kleur- of smaakstoffen of conserveringsmiddelen en niet vergeven van de siroop.

Dan gaan we op weg. Het vrouwelijk deel van het echtpaar dat de Lodge runt – Rossana - is van Nederlandse herkomst. Haar man is directeur van CATIE, een internationaal instituut in de omgeving van Turrialba dat zich richt op agricultureel onderzoek, het beheer van natuurlijke hulpbronnen en aanverwante milieu-aangelegenheden. Vermaard zijn de botanische tuinen van het instituut, waar talloze variëteiten van alle mogelijke agricultureel belangrijke gewassen worden gekweekt. Onze gastvrouw (van de Lodge dus) zal ons vergezellen op het terrein van het instituut: zij kent hier goed de weg aangezien zij hier ook vele jaren heeft gewerkt. Vlak voor CATIE wordt de eerste toekan van de reis gezien, een Zwartsnaveltoekan (Black-mandibled toucan), of beter gezegd de plaatstelijke ondersoort de Kastanjesnaveltoekan (Chestnut-mandibled toucan).

Het instituut houdt scherp toezicht op het binnenkomend verkeer en alle bezoekers, vanwege de angst voor het inslepen van plantenziekten die funest zouden kunnen zijn voor de gewassen die op het instituut worden gehouden. Na het passeren van de poort stappen we uit de bus. Een kleine tegenvaller: er breekt een klein wolkbreukje los dat, samen met de al aanwezige extreem hoge luchtvochtigheid ervoor zorgt dat mijn fototoestel het laat afweten. Die blijkt hier niet goed tegen te kunnen. Dat is even stevig balen, want in de palmen boven ons hoofd zit een Hoffmanns specht (Hoffmann's woodpecker) en er vliegen enkele Geelwangamazones (Red-lore parrots) rond.

Na enkele minuten lopen komen we bij een grote vijver waar van alles en nog wat aan vogels zit: Jacana's (Northern Jacanas), Schuitbekreigers (Boat-billed herons), Groene reigers (Green herons), Kleine blauwe reigers (Little blue herons), Amerikaanse purperkoeten (Purple gallinule) en ga nog maar even door. Ook twee Halsbandarassari's (Collared aracari's) laten zich zien bij hun nest. En dat alles fotografeer (binnen fotograferafstand). Gelukkig breekt na een uur de zon door en blijkt mijn fototoestel voldoende opgedroogd om de dienst te hervatten.

Uitzicht op de vijver op het terrein van CATIE (foto Marian Langeveld)

In een razend tempo – want de rest van het reisgezelschap is al een heel stuk verder gelopen – schiet ik snel een paar diarolletjes vol. Ik blijf gelukkig niet veel te hebben gemist.

Dan ga ik op zoek naar mijn reisgenoten. Die blijken na enig zoekwerk in het hoofdgebouw van het instituut een soort lezing van onze Nederlandse gastvrouw te krijgen. Maar wat op dat moment nog veel belangrijker voor mij was: er was heerlijk koel water. Ik had namelijk nog geen rekening gehouden met de warmte en de snelheid waarmee je lichaam in de tropen uitdroogt. Na weer een beetje te zijn opgefrist, probeer ik de draad van het verhaal dat ons wordt verteld, op te pakken. Helaas blijkt het verhaal al tegen zijn eind te zitten. Da's een beetje onhandig, aangezien ik het dagverslag van vandaag voor mijn rekening zou nemen. Ik krijg gelukkig de beschikking over wat schriftelijk materiaal zodat ik daar te zijner tijd uit kan putten. De omvang van dit dagverslag doet mij echter besluiten om de oprecht geïnteresseerde lezer te verwijzen naar de website van CATIE: www.catie.ac.cr.

Na de lezing wordt de excursie hervat met een bezoek aan de botanische tuinen van het Instituut. We zijn inmiddels vergezeld van Michael J. Snarksis, Ph.D., professor en top-archeoloog van Costa Rica en grondlegger van het Departement voor Archeologisch Onderzoek van het Costaricaanse Nationale Museum. Hij neemt ons mee naar een archeologisch interessant rotsblok dat zich op het terrein van CATIE bevindt. Hij laat ons de deels vergane inscripties in het rotsblok zien (petroglyfen) en vertelt ons over zijn theorie

Pre-Columbiaanse petroglyfen op een rotsblok op het terrein van CATIE (foto Marjan Langeveld)

omtrent de functie van deze steen: volgens hem is het een altaar uit de precolumbiïaanse beschaving waarop mensenoffers plaats hebben gevonden. Over beschaving gesproken. Nou ja, wij hebben in het Vrije Westen ook wel wat om over op te scheppen (een paar wereldoorlogen en niet te vergeten Irak). Michael Snarksis zal ons overigens 's middags begeleiden bij een bezoek aan het Guayabo Nationaal Monument, waarover straks meer.

Het bezoek aan de botanische tuinen is ook al onvergetelijk. Vogels alom, zoals een kolonie Montezuma-oropendola's, een soort reuzentroepiaal, die anderhalve meter lange hangnesten maakt. We zien verscheidene oropendola's die vanuit volle vlucht hun nesten binnenschieten.

Baltsende Montezuma-oropendola (foto Erik Eggenkamp)
 luid van oropendola's zullen wij tijdens de gehele reis veelvuldig horen.

Steeds is er één vogel die de gehele kolonie bewaakt, terwijl de rest af en aan vliegt. Ook zijn wij getuige van het zeer merkwaardige gedrag dat deze vogels kenmerkt: zittend op een tak klappt de vogel zijn staart omhoog tot bijna op zijn rug en zich vervolgens voorover vallen tot hij ondersteboven aan de tak hangt. Ondertussen laat hij een kalkoenachtig geluid horen. Na dit kunststukje richt de vogel zich weer op totdat hij weer gewoon op de tak zit. Het ge-

Theobroma cacao, Cacaoboorn. De pas geoogste zaden (cacaobonen) zijn ongeonietbaar; men laat ze eerst fermenteren om de bitterstoffen af te breken en de kenmerkende geurstoffen te laten ontstaan (foto Otto Hofkes)

komst van de Spanjaarden in Midden-Amerika, bewoont geweest. De ruïnes zijn in de jaren zestig van de vorige eeuw blootgelegd; daarvoor moesten grote delen van het oerwoud dat sinds het verval van de stad zijn plaats weer had teruggewonnen, worden weggekapt. Voor meer informatie over deze archeologische plaats verwijs ik naar de bijlagen bij dit reisverslag, waarin twee artikelen van Michael Snarksis zijn opgenomen.

De oude stad en de hellingen daarom heen herbergen ook nog de nodige vogelsoorten. Een aantal van ons wordt verrast door een schitterend mannetje Blauwmaskermiervogel (Immaculate antbird), dat vlak voor ons op het pad zit, en enkele soorten winter-koningen die zich laten zien of horen. Een knap staaltje determinatietechniek is nodig om een roofvogel die aan de

Maar ook de planten en vooral de vruchten van de planten, die in de botanische tuinen worden gekweekt, zijn indrukwekkend. We worden getraceerd op een proeverij van allerlei exotische en voor ons onbekende vruchten en vruchtensappen. De meest uiteenlopende smaken passen onze smaakpapillen. Het is op dit punt in onze reis dat de "guanabana", een soort vrucht die in het westen beter bekend is als Zuurzak, voor ons een begrip zal worden. Een enkeling van ons reisgezelschap zal zich dagenlang trainen in de correcte uitspraak van dit woord. Het bezoek aan CATIE wordt afgesloten door een geweldige en ook deze keer weer fruitvolle lunch, voorzien van overvloedige frisse dranken, een must in dit hete klimaat. Voorafgaand en tijdens de lunch bereidt Michael Snarksis ons alvast voor op het middagprogramma, zoals gezegd het Guayabo Nationaal Monument. Bij het verlaten van het terrein van CATIE zien we nog een paar Noord-Amerikaanse ruwvleugelzwaluwen (Northern rough-winged swallows).

De bustocht naar het Guayabo Nationaal Monument verloopt voorspoedig en levert ons nog een Grijskopwouw (Gray-headed kite) op. Het Nationaal Monument bestaat uit een oude precolumbiaanse stad, Guayabo genaamd, in de heuvels rond de Turrialba-vulkaan. Deze stad is volgens de deskundigen rond het jaar 1000 n.C. ontstaan en tot begin 1500, kort voor de aan-

De antieke stad Guayabo, onttrokken aan het oerwoud (foto Marjan Langeveld)

andere kant van de kloof in het bos zit, op naam te kunnen brengen: Kortstaartbuizerd (Short-tailed hawk). In de verte roept een Zwavelborsttoekan (Keel-billed toucan). Een ander hoogtepunt is een Midden-Amerikaanse eekhoorn die zich goed laat zien.

Ons enthousiasme over alle natuur om ons heen werkt uiteindelijk ook aanstekelijk op Michael, die aanvankelijk nog moedige pogingen onderneemt om zijn toehoorders een spoedcursus archeologie te geven, maar op een gegeven moment een dier ontdekt dat snel voor hem het oerwoud in verdwijnt. De beschrijving die hij vervolgens geeft, lijkt nog het meest te duiden op een neusbeer.

De toegangspoort tot het Nationale Monument is al gesloten tegen de tijd dat we het gebied verlaten. Met enig klauterwerk lukt het iedereen weer in de bus te kruipen, voldaan door alle indrukken die we deze dag hebben opgedaan. Het is donker wanneer we weer de Guayabo Lodge bereiken, waar we nogmaals zullen overnachten. We schuiven daarom rechtstreeks aan voor het diner. Opnieuw een mooie dag komt ten einde.

Midden-Amerikaanse eekhoorn (Sciurus variegatoides), in Costa Rica in vele kleurvariëteiten voorkomen (foto Erik Eggenkamp)

Erik Eggenkamp

17 februari 2004

Guayabo Lodge > Matina > Laguna Lodge Tortuguero

Voor het ontbijt waren al vogelaars op het terras van de Guayabo Lodge enthousiast bezig. Vanaf het terras keek je in een mooi dal, waar hoofdzakelijk landbouw bedreven werd. Op de hellingen van de omringende bergen werden de gewassen op terrassen gekweekt. Het weer was prachtig en het belofde een warme dag te worden. Om 7.00 uur ontbeten we. De koffers werden op de bus geladen en om 8.30 uur werden we door onze gastvrouw uitgezwaaid.

We reden door Turrialba en langs CATIE naar het oosten. Landschappelijk een mooie weg. Veel bomen met nesten van de Oropendola's. Langs de noordzijde van de weg op de laatste bergheellingen stonden windmolens van de Planta Hydroelectrica Angostura voor het opwekken van elektriciteit. Ten zuiden van de weg lagen de laatste uitlopers van de Cordillera Central, geologisch gezien de noordelijke uitloper van de Andes. Onderweg werd niet gestopt, omdat we op tijd in Matina moesten zijn voor de boot naar Tortuguero.

In Siquirres stopten we even. Daarna de grote weg naar het zuiden gevolgd tot de afslag naar Matina. We hadden steeds op goede wegen gereden, maar nu moesten we verder over een ongeplaveide weg vol met hobbels en kuilen. Hoewel de afstand naar Matina niet zo groot was, zouden we toch 1½ uur over deze slechte weg moeten rijden. Omdat we op tijd moesten zijn, kon Ermilio, onze buschauffeur, niet stoppen voor het kijken naar vogels. Omdat Ermilio op deze weg echter niet snel kon rijden, zagen we toch nog plenty vogels. Het eerst stuk reden we tussen enorme bananenplantages. De bananentrossen waren ingepakt in grote blauwe plas-

tic zakken. Dat was een raar gezicht. De plantages waren vaak door hoge rood-bloeiende hibiscus-hagen van de weg gescheiden. Maquil, onze gids, vertelde over de uitbuiting van de arbeiders en jonge kinderen nog niet zo lang geleden. Nu scheen het iets beter te zijn.

Na de bananenplantages werd het landschap vlak en kwamen we langs weiden met runderen. Hier werden stieren van een zeeboe-hybride, Hollandse koeien en zelfs waterbuffels gehouden. Op de afscheidingen van de weiden zaten grote groepen Groefsnavelani's (Groove-billed anis). In hoge bomen ontdekten we ook nog brulapen.

Na de bananenplantages werd het landschap vlak en kwamen we langs weiden met runderen. Hier werden stieren van een zeeboe-hybride, Hollandse koeien en zelfs waterbuffels gehouden. Op de afscheidingen van de weiden zaten grote groepen Groefsnavelani's (Groove-billed anis). In hoge bomen ontdekten we ook nog brulapen.

We waren op tijd in de haven van Matina. Hier lag een soort rondvaartboot (eigenlijk een watertaxi) voor ons klaar. We hadden vooraf onze bagage moeten splitsen, omdat grote koffers niet met de boot mee konden. Ermilio zou de achtergelaten bagage meenemen naar San José, waar het veilig zou worden opgeslagen. Al in de haven

Bootje waarmee de tocht naar Tortuguero is gemaakt (foto Carla Meijer)

waren veel vogels te zien. De grote Bruine pelikanen (Brown pelicans) stalen de show. Veel reigersoorten en om niet te vergeten de Amerikaanse Steltkluut (Black-necked stilt). Een paar schildpadden lagen op een boomstam te zonnen. Vanuit de haven voeren we het brede kanaal op naar Tortuguero. Dit kanaal was gegraven tussen een breed bebost strand en het regenwoud. We bleken een attente schipper te hebben. Hij wist veel van vogels en

Bruine pelikaan op de vlucht (foto Erik Eggenkamp)

fauna. Grote opwindning ontstond toen twee Koningsgieren overvlogen. We waren de enige passagiers aan boord en de schipper voer langzaam en stopte af en toe, zodat we veel konden zien. Hij wees ons op een Grijs reuzennachtzwaluw (Common Potoo), die op een boomtak zat. Zelf hadden we de vogel nooit gezien. Hij leek op een stomp van een afgebroken tak. Verder hoorden we en zagen we Brulapen, Spider Monkeys en Tweetenige Luijaards.

De eetzaal van de Laguna Lodge: dineren met uitzicht op het brede kanaal (foto Marjan Langeveld)

Bij de Laguna Lodge aangekomen werd de bagage snel uitgeladen en de kamers verdeeld. Er bleven twee koffers over. Het bleek dat alle bagage van Hans en Martha met de boot was meegenomen. We moesten snel lunchen. In een open, maar wel overdekt restaurant was een lopend buffet met allerlei lekker eten. Men had een tafel voor ons gereserveerd.

Een bordje vermeld-

de dat dit de tafels waren voor de Royal Dutch! Al snel na de lunch vertrokken we, nu met een kleinere boot naar de overkant van het kanaal, waar we de krekens van het regenwoud – het Parque Nacional Tortuguero – in zouden gaan. Het weer betrok en we werden getraakteerd op een fikse tropische bui. We hadden poncho's van de Lodge meegenomen, zodat we niet al te nat werden. Het was een warme douche, die gelukkig niet al te lang aanhield. Ook de schipper van deze boot was een man die de natuur hier goed kende. Hij ontdekte door de dichte begroeiing twee Bruine hokko's (Great Curassows). Verder o.a. Drietenige Luijaards, veel reigerachtigen, ijsvogels, brul- en slingerapen.

Terug naar de Lodge, van waar de meesten van ons, na een korte rustpauze langs het zwarte strand naar de Nabamsa Lodge in Parismina liepen. Er waren oude schildpadnesten, Amerikaanse Goudplevieren (Lesser golden-plover), Drieteenstrandlopers (Sanderlings), Bruine pelikanen (Brown pelicans) en twee Regenwulpen (Whimbrel). Verder veel pionierplanten.

Het dorp was klein en werd hoofdzakelijk bevolkt door negroïde mensen, afstammelingen van de Caribische

contractarbeiders, die bij de aanleg van de oost-west-spoorlijn betrokken geweest waren. In het dorp waren een paar winkeltjes, waar kaarten, T-shirts en "soft drinks" te koop waren. De boot lag al klaar in het haventje om ons weer naar onze Lodge te brengen.

We waren ruim op tijd voor het diner terug. Er was een ruime keuze uit de met zorg klaarge maakte gerechten. Er was een gezellige sfeer aan tafel. We hadden deze dag zo veel gezien,

De Caribische kust bij Tortuguero: Mar Peligrosa! Oftewel Niet Zwemmen A.U.B. (foto Marjan Langeveld)

zodat we genoeg onderwerpen hadden om over te spreken. Na het diner werd de vogellijst nog bijgewerkt.
Op weg naar onze kamers zagen we nog een paar vuurvliegjes.

Jan Links en Olga Tol

18 februari 2004

Laguna Lodge > Parque Nacional Tortuguero > Laguna Lodge

Het plan was voor het ontbijt (6.30 uur) met de boot naar het Parque Nacional Tortuguero te gaan, maar tropische regenbuien maakten dat dit plan letterlijk in het water viel. Maquil kwam vertellen dat we nu om 6.30 uur zouden vertrekken. Hoewel het nog steeds regende, werd besloten toch te vertrekken. Gehuld in de grote poncho's van de Lodge vertrokken we.

Door een gordijn van regen bereikten we de kreek van het regenwoud.

Nu met de regen kon je goed zien waarom de begroeiing een "dichte muur van groen" genoemd werd.

Om ± 9.00 uur werd het droog. Zo vroeg in de morgen zagen we veel.

O.a. twee Tweetenige luiaards (de laatste hing aan zijn achterpoten), een prachtige Groene Basilisk (*Basiliscus basiliscus*), Spinapen (Spider Monkeys), brulapen. Nu was ook goed te zien hoe de plankwortels van grote bomen fungeerden als kadewal. Ze beschermden de lage oever tegen afslaan door het water.

Leuk waren de enorme klimmers

(vooral veel *Ficus*-soorten), die tot zo'n 12 meter boven onze hoofden in de bomen klommen. Veel van die klimmers kennen wij als kamerplant.

Terug naar de Laguna Lodge, waar we van een rijk ontbijt konden genieten. Na het ontbijt werd in de grote tuin van de Lodge naar vogels gekeken. Hier zaten veel soorten, die goed waarneembaar waren omdat de bomen hier niet hoog waren. Zelfs wanneer je op de balkon van je kamer bleef zitten, was er nog genoeg te zien. Op het dak van het restaurant werd een grote Leguaan ontdekt.

Na de lunch werd de vogellijst bijgewerkt. Om 15.00 uur vertrokken we weer naar het regenwoud. We verlieten de Lodge met regen, maar zodra we het regenwoud invoeren werd het droog. We zagen nu de meeste vogels. Op dezelfde plaats als de vorige dag zagen we de Bruine hokko's (Great curassows) weer. Verder zagen we o.a. drie soorten ijsvogels, nl. de Groene ijsvogel (Green kingfisher), de Groenbruine ijsvogel (Green-and-rufous kingfisher) en de Groene dwergijsvogel (American pygmy kingfisher). Enthousiast werd een jonge insectenvangende kaaiman, die zich verstopte tussen de waterplanten, bekeken. Toen er echter een grote (± 3 meter lange) kaaiman niet ver van de boot opdook, werd er gegriezeld en met ontzag gekeken. Het dier vond ons beslist niet de moeite waard en verdween snel weer onder water. Onze schipper probeerde een grote krab, die tussen mangrovewortels verstopt zat, te verleiden zich te laten zien. Het dier werkte niet erg mee, zodat maar een paar mensen een glimp van de krab konden waarnemen.

Parque Nacional Tortuguero (foto Marjan Langeveld)

Voldaan gingen we naar de Lodge terug. Boven het kanaal pakten grote regenwolken zich samen. We kwamen droog thuis. Tijdens het diner begon het weer te plenzen. Na het diner liet Maquil dia's zien van de planten in Costa Rica. Hij had 500 dia's, wat te veel was voor één avond. Om 21.00 uur stopte hij en konden we nog nagenietend van een fantastische dag ons bed opzoeken. Weer zagen we in de tuin vuurvliegjes.

Jan Links en Olga Tol

19 februari 2004

Laguna Lodge > Matina > Siquirres > Puerto Viejo > La Quinta Lodge Sarapiquí

Dit is de laatste dag in Tortuguero. Dat betekent dat we nog één keer vroeg uit de veren gaan. Rond 6 uur verzamelt vrijwel iedereen zich voor één van de bungalows en gezamenlijk wordt de omgeving afgestroopt. Er wordt weer veel waargenomen. Bijzonderheden zijn de Masse-na's trogon (Slaty-tailed trogon) die in de hoge bomen zetelt. Even verderop zit een Halsbandarassari (Collared aracari) in de boom. Vrijwel alle early birders zien deze opvallende vogel. Op de stam van een aantal bomen zitten verschillende muisspechten o.a. de Noordelijke gebandeerde muisspecht (Northern barred woodreeper), één met veel streepjes op zijn lijf, en achterin bij het zwembad de Groene heremietkolibrie (Green hermit), een donkergroene horingzuiger met een lange kromme snavel. Rond kwart over acht zit iedereen aan het ontbijt op onze ereplaats aan het water.

Om ongeveer 9 uur verzamelen we bij de boten die ons weer naar Matina terugbrengt. Daar worden we opgewacht door Ermilio, die ons naar de volgende bestemming brengt. Onderweg krijgt de bus een lekkende voorband. Er zit niets anders op dan de reis te onderbreken en de lekkende rechtersvoorband te verwisselen. Ineens zie je een soort scheiding der geesten. Een aantal deelnemers stapt uit en gaat vogelen of in de omgeving planten zoeken, maar er zijn er ook die blijkbaar een technische aanleg hebben en gaan mee-

Onze bus (op deze foto – van Marjan Langeveld – nog zonder panne.

helpen de voorkant van de bus op een autokrik te plaatsen om daarna de reserveband te plaatsen. Gerard blijkt een ongekend talent.

Na ongeveer een half uur staat het paartje Groefsnavelani (Groove-billed ani) op de foto, zit iedereen weer in de bus en wordt de reis vervolgd. Het programma wordt wat aangepast. Bij Siquirres wordt de reis onderbroken, omdat de band gerepareerd moet worden. De reisleiding is zo handig om de groep gelijk vlakbij het bandenreparatiebedrijf een lunch aan te bieden. Op die manier wordt de verloren tijd weer een beetje ingehaald.

Gesterkt door de maaltijd gaan we weer op weg naar La Quinta waar we rond 16.00 uur aankomen. De kamers zijn snel verdeeld, waarna iedereen op het terrein een rondje maakt en weer vele vondsten worden gedaan. De vlindertuin krijgt veel aandacht en natuurlijk wordt het blauwpotige gifkikkertje (Poisoned-legged Frog?) gevonden en op de plaat vastgelegd.

Rond 19.00 uur verzamelen we in het gezellige restaurantje, waar deze mooie dag op een goede wijze wordt afgesloten. Door prachtige vogelgeluiden van o.a. de Pauraque worden we in slaap gewiegd.

Ben van Muyen

20 februari 2004

La Quinta Lodge > La Selva > La Quinta Lodge

Al vroeg op, half zeven ontbijt en 7.10 uur vertrek. Het was zeer helder weer. De vulkanen waren te zien. Onze bestemming van deze dag was La Selva.

La Selva is een onderzoekscentrum en er zijn ook opleidingen o.a. tot natuurgids. Het is een gebied met oud gegroeid bos, ouder dan 100 jaar en secundair bos jonger dan 100 jaar. Men spreekt hier niet van oerbos omdat de meeste bossen ooit wel eens gekapt zijn geweest in vroeger tijd ten behoeve van landbouw en veeteelt. In het bos komen we bomen tegen met een lintje. Dat geeft aan dat iemand hier onderzoek doet.

We werden in twee groepen verdeeld, een planten- en een vogelgroep, iedere groep met een plaatselijke gids. Voor de vogelaars (Erik, Carla, Ben, Jopie, Patty, Olga, Iet en ondergetekende) was het al meteen raak. De bomen zaten vol vogels o.a. de Witnekbaardkoekoek (White-necked puffbird) en de Witringsvliegenvanger (White-ringed flycatcher), onder andere herkendbaar aan het feit dat hij hoog in de boom zit. Elders zagen we de Roodrugtangara (Scarlet-rumped tanager) met vrouwtje en toen we langs een veldje liepen, werd ineens geroepen

"King vulture"
(Koningsgier).
Deze liet zich goed zien.
Voordat we op het tweede deel van de ochtendwandeling het (secundaire) bos ingingen, werd ons op het hart gedrukt om vooral bij elkaar te blijven en ook op de betonpaden die er waren aangelegd, dit vanwege allerlei ongedierte

Waanzinig indrukwekkend: volwassen koningsgier (foto Erik Eggenkamp)

zoals slangen, grote mieren etc.

In het bos zitten meestal niet veel vogels of je moet toevallig een groep gemengde vogels tegenkomen die door het bos trekken. In het begin zagen we een trogon en even verder een nestje gemaakt aan de punt van een palmblad, zoals een frietzakje. Bovenin zag je een staartje en een kopje van een kolibrietje! Even verder een nestje van een kolibrietje op een palmblad, ook hier met het vogeltje erop. Onderweg roken we Halsbandpekari's (een klein soort tropisch zwijn).

Om 12.00 uur gingen we na een lange maar interessante ochtendwandeling eten in de studenteneetzaal. Het was weer lekker! Nog even uitrusten in een luie stoel, winkelen in het plaatselijke souvenirwinkeltje en om 13.30 uur weer op pad voor een "korte" wandeling, ditmaal door een ouder bos. Dat was ook te zien: minder dichte ondergroei. Nog in de tuin van het instituut stond een boom met bromelia's. Een gemengde groep vogels nam een bad in het water dat in de kern van de bromelia's verzameld was!

Patty was na de lunch met de plantengroep meegegaan en Olga bleef bij Jan. Even latger ging ook Iet terug naar de verblijfsgebouwen.

In het bos zagen we een Breedsnavelmotmot (Broad-billed motmot) en een nest van de Bullet ants, grote zware mieren ± 2,5 cm lang. Er zijn in Costa Rica ongeveer 500 soorten mieren, 430 soorten bomen, 1900 lagere planten.

Een boom wordt in de tropen op leeftijd geschat niet door het tellen van de jaarringen – daar is het klimaat in het regenwoud te constant voor – maar door middel van de C14-methode. Onze gids legde uit wat een "Walking tree" is, namelijk een soort palm die groeit naar het licht. De wortels aan de schaduwkant sterven af, aan de lichtzijde komen nieuwe. Hiermee "verplaatst" de palm zich enkele millimeters per jaar.

Ergens zag Carla een agoeti. Ik kon hem nog een moment zien.

Op de terugweg zagen we een grote leguaan op een afstand van een ruime meter vanaf de brug over de rivier op een tak in de boom die langs de rivier stond. Er waren ook een stuk of vier Zwartsnaveltoekans die zich van alle kanten lieten zien.

We konden nog even winkelen en om 16.30 uur gingen we weer naar onze overnachtingsplaats. Onderweg in Sarapiquí hebben we in een supermarkt nog wat boodschappen gedaan.

Om 17.30 uur gingen we terug naar de Logde, waar we om 19.00 uur weer van een heerlijke maaltijd konden genieten.

Het was de hele dag mooi weer en ook daardoor hebben we volop genoten van het moois wat de natuur laat zien.

Nico Taen

21 februari 2004

La Quinta Lodge > Aguas Zarcas > Muelle Caño Negro > La Fortuna > Arenal Vulkaan > Volcano Lodge

De eerste week van de vakantie zit er al weer op als we aan deze dag beginnen. We horen van iemand dat het in Nederland erg koud is maar wij hebben ook vandaag weer warm weer en stralende blauwe lucht dus bij de kou kunnen wij ons heel moeilijk iets voorstellen.

Zoals bijna iedere ochtend gaan de "vroeg vogels" weer vogels kijken en dat Costa Rica mooie kleurrijke vogels heeft blijkt aan de hand van de waarnemingen en enthousiaste verhalen. Maar ook in dit land staat de natuur onder druk. Onze gids Maquil vertelt dat er in 30 jaar tijd ongeveer 80% bos is verdwenen en dat er nu nog ongeveer 12% bos over is. Gelukkig kunnen we daar nog genoeg van zien tijdens onze reis en vooral de mooie, gele bloeiende bomen en het roze van het blackwood doet ons erg aan de lente denken.

In Costa Rica zijn de afstanden niet zo groot maar door de soms zeer slechte staat van de wegen zit je vele uren in de bus en die tijd hebben we voornamelijk gebruikt om zoveel mogelijk naar buiten te kijken en te genieten van het zeer afwisselende landschap. Vandaag rijden we voornamelijk door plantages van yucca, papaja en guave. De afscheidingen zijn hier gelukkig niet aangegeven met prikkeldraad maar met hibiscustruiken.

Onderweg stoppen we bij een restaurant waar leguanen worden gevoerd. We kunnen de dieren prachtig zien. Niet iedereen in de groep realiseert zich dat je goed moet oppassen voor de vrachtauto's want die hebben hier voorrang. Ondanks dat Maquil erg bezorgd is over onze groep, gebeuren er gelukkig geen ongelukken.

Paartje Groene leguanen; het (grotere) mannetje is in deze tijd van het jaar roodbruin gekleurd (foto Erik Eggenkamp)

In de verte hebben we al zicht op de vulkaan, de Arenal, ons doel van vandaag. Maar eerst gaan we nog even in een stadje langs om onder andere te internetten. Er zitten veel internetcafe's en 1 uur internetten kost 600 colones (plm. euro 1,20). We hebben een perfecte snelle verbinding maar even later blijkt dat in dit soort landen het contrast erg groot is. Het is namelijk een hele toer om geld uit een bankautomaat te krijgen. Bij de eerste bank is de automaat leeg, bij de

volgende bank is de automaat kapot en de derde bank is niet geschikt voor onze Rabobankpas. Maar ja, je kunt altijd nog met de taxi een paar banken afrijden en uiteindelijk lukt het dan alsnog om geld te pinnen. Ach ja, we zijn ook zo verwend in ons eigen land.

Als we dichterbij de vulkaan de Arenal komen zie we langs de flanken stoomwolken. De berg blaast een beetje stoom uit. In 1968 is de laatste grote uitbarsting geweest; toen vonden 67 mensen de dood. De berg mag nu niet meer worden betreden of beklommen vanwege het gevaar voor verschuivingen. We hebben vandaag erg veel geluk dat de top niet gehuld is in wolken en we kunnen de berg prachtig zien. Wanneer we in het gebied rondom de vulkaan een wandelingetje maken komen we al gauw neusberen tegen, die natuurlijk komen kijken of die toeristen iets lekkers bij hebben.

De Arenal-vulkaan in volle glorie (foto Marjan Langeveld)

Wanneer we naar onze overnachtingplaats rijden komen we veel mountainbikers tegen. Er blijkt een tweedaagse toertocht te zijn. Maar onderweg hebben wij meer oog voor de mooie bloeiende orchideeën. Tijdens onze reis zien we veel bromelia's en orchideeën maar de meeste planten bloeien niet of zijn al uitgebloeid. Helaas hebben de meeste reisgenoten niet zo'n interesse voor deze mooie bloeiende planten.

Net voor ons avondeten gaan we nog even met een paar andere reisgenoten naar de Hot-springs. Een heerlijke warme waterval masseert onze schouders en rug en we worden een beetje loom van deze warme ontspanning. Het eten smaakt daarna extra goed en hiermee sluiten we weer een natuurrijke dag af.

Yvonne & Gerard van Os

22 februari 2004

Volcano Lodge > Laguna de Arenal > Tilaran > Las Cañas > Liberia > Los Inocentes Lodge

We vertrekken 's morgens van de Volcano Lodge, bij Fortuna, naar Los Inocentes. We volgen de weg langs Laguna de Arenal.

Het is een drukte van jewelste. Dit weekend is er een fietstour om het meer, Laguna de Arenal. Naar schatting ruim 2500 enthousiastelingen op mountainbikes met vele bijruiders en verzorgers in auto's. En dat alles op één weg, die bestaat uit ongeveer net zoveel gaten als glad wegdek. Onze chauffeur rijdt er als een ware kunstenaar tussendoor.

Uitzicht op Laguna de Arenal (foto Marjan Langeveld)

Laguna de Arenal was in een ver verleden ook een meer. Geologen hebben sedimenten gevonden, die daarop wijzen. Waarschijnlijk is de natuurlijke dam ten gevolge van een vulkanische uitbarsting verdwenen. Op de plaats van de oorspronkelijke dam is nu een kunstmatige dam gemaakt en is er weer een meer ontstaan. Het water wordt gebruikt voor de bevoeiing van het land.

Even een superkorte stop in een restaurantje langs het meer.

Maar..... een stel wil espresso, wat een onvoorstelbaar aantal handelingen veroorzaakt, en een

stel kan de verleiding van het winkeltje niet weerstaan.

Weer in het busje en niet zo lang daarna buigen we van het meer af en laten we de fietsers hun weg vervolgen. Ons tempo neemt aanzienlijk toe. Het landschap wordt nu duidelijk droger met velden van geel gras. Bij Las Cañas gaat het rechtsaf om de Carretera Interamericana te volgen met koffie in Corobici. We zijn net weer onderweg als de eerste Kaalkopooievaars (Wood storks) overvliegen. Helaas, helaas we kunnen niet stoppen.

Het landschap is geel met bomen dun in het blad, of geen blad, soms een bloeiende boom zonder bladeren. Dan toch nog een beetje groen, een paar koeien, een enkel paard. Rechts is er uitzicht op de Volcán Tenorio en de Volcán Miravalles. Langs de weg zitten enkele verkoopsters met meloenen, onder een dak op palen.

De lunch is in restaurant Pao Real in Liberia. Liberia is een van die plaatsjes met middenin een vierkant plein waar omheen een kerk, winkels en restaurants.

We vervolgen onze weg, het wegdek prachtig gaaf. Op een aantal plaatsen wordt er aan de weg gewerkt, zodat het verkeer daar maar over één rijstrook kan. Dat wordt geregeld door twee mannen, die afwisselend het verkeer van beide zijde doorlaten. Het bijzondere is dat steeds de laatste auto van de rij een vlag meekrijgt, die aan de wachter aan de andere kant wordt afgegeven. Op dit punt staat natuurlijk iemand drankjes te verkopen.

We vervolgen de weg zonder obstakels. De omgeving is nu ook veel groener. Aan het begin van de middag komen we in Los Inocentes aan. Mijn eerste impressie: veel wind, veel paarden en veel vogels.

's Middags zijn er door de meesten van ons vele van die vogels gezien. 's Avonds eten we gezellig buiten op de waranda en vermoeid zijn de meesten weer vroeg op stok.

let Bakx

23 februari 2004

Los Inocentes Lodge > Rincon de la Vieja > Los Inocentes Lodge

We zijn nu in de provincie Guanacaste en verblijven in Los Inocentes, een ruim opgezette lodge met veel land eromheen en ruim honderd rijpaarden. Het lijkt alsof elk huisje een gratis extra heeft – van een schorpioen in de doucheput, boomkickers en gekko's in de badkamer, grote zwarte mieren en een pad in de wc-pot tot een pauw op het dak!

Vandaag is het vertrek om 8.30 uur naar Nationaal Park Rincon de la Vieja, via de Pan-American highway. Deze stelt minder voor dan de naam suggereert: niet eens een witte streep midden op de weg.

Hier is het landschap droog en vlak met een reeks vulkanen als achtergrond. Cattle country: ooit bos-gebied, toen 60% ranch en nu maar 20% ranch door de aanleg van nationale parken en door particuliere initiatieven. Alhoewel het gras van de weiden veelal uit Afrika

Fumarolen als bewijs van de vulkanische activiteit in het gebied rondom de Rincon de la Vieja (Foto Carla Meijer)

komt, een Poa-soort.

Rincon de la Vieja is als park gesticht in 1973. Naast de reservaatfunctie beschermt het park de bovenlopen van vele rivieren die water leveren voor het omringende gebied. Het park is

gesitueerd in een zogenaamd inactief vulkanisch gebied: uitgezette paden leiden naar fumarolen, modderpoelen waar zwavelgassen ontsnappen en vloeibaar kokende modder omhoog borrelt als ware het kokende pap. Typerend voor het enthousiasme van onze gids Maquil was het voorval bij de Rio Blanco, een klein riviertje. Plotseling stoot hij over de rotsen, luid roepend "slang, slang!" en kwam terug met een 1½ meter lange, dunne, felgroene slang in zijn handen. Dit bleek een Groene spitsneusslang (*Oxybelis fulgidus*) te zijn, niet giftig en door iedereen prompt op de foto gezet terwijl Maquil er handig mee jongleerde. Een half uur later stak een drie meter lange, dikke, bruin en groen gevlekte slang het pad over en ging traag omhoog de bomen in. Dit was een Keelrugslang (*Chironius grandisquamis*), ook niet giftig.

Maquil met zijn Groene spitsneusslang (foto Otto Hofkes)

Na onze lunch "en plein air" maakten we een lange rondwandeling in de vochtige warmte langs de vulkanische specialiteiten en door het bos. Daar kwamen we o.a. een agoeti, neusberen, brul- en slingerapen, verscheidene hagedisachtigen en natuurlijk veel vogels tegen. Het pad was ook memorabel wegens de vele wurfgicussen van zeer grote omvang en hoogte. Grote grijze takken en plankwortels door elkaar groeiend in een ongelofelijke wirwar. Het pad was ook van een hoge moeilijkheidsgraad en bevatte drie hangbruggen, veel stepping stones, glibberige hellingen en modderstukken, dus onze omloop van drie kilometer duurde nogal lang en we kwamen pas bij donker thuis.

Patty de Ruig

24 februari 2004

Los Inocentes Lodge > National Park Santa Rosa > voetheuvels van Volcán Orosi > Los Inocentes Lodge

Vandaag zullen we naar het NP Santa Rosa gaan! Maar de dag begint al eerder: voor het ontbijt op 'ons' terrasje gezeten worden we begroet door een mooie vogel, met een elegant kuifje op de kop: de Witkeekstergaai (White-throated Magnie-Jay, *Calocitta formosa*). In de verte horen we de oropendola's jodelen.

Na het ontbijt wachten we op de bus, die blijft nog even uit. Ondertussen komt een tuinman ons duiden dat we verderop moeten zijn, dat denken we tenminste. Dan blijkt dat hij een Boa

(*Boa spec.*) ontdekt heeft, die in de nacht op een steen is gaan liggen, keurig in bochten gevouwen. De slang blijft in de ochtendkou nog mooi liggen en laat zich uitvoerig fotograferen.

Boterbloemboom (foto Marjan Langeveld)

Dan met de bus naar National Park Santa Rosa. Onderweg en ook in het NP staan Boterbloembomen volop te bloeien (*Cochlospermum vitifolium*). De eerste stop is bij een view-point. Santa Rosa ligt helemaal in het noordwesten van Costa Rica, vanuit het viewpoint kijken we over een grote vlakte met in de verte de bergen in Nicaragua. Maquil vertelt iets over de tijd van de oorlog in Nicaragua. Na een korte rit komen we bij gebouwtjes waarin o.a. een cantine en andere voorzieningen zijn. Het onderzoekscentrum is hier gevestigd voor dit droge tropische bos. Er zitten hier zoveel vogeltjes dat de vogelaars achterblijven om ze te bewonderen. Wij rijden, verfrist, nog wat verder naar de plek waar vroeger een vestiging was. Daarvan resteren alleen nog de van veldkeien gemaakte omheiningen van een

Witkeekstergaai (foto Erik Eggenkamp)

De slang blijft in de ochtendkou nog mooi liggen en laat zich uitvoerig fotograferen. Dan met de bus naar National Park Santa Rosa. Onderweg en ook in het NP staan Boterbloembomen volop te bloeien (*Cochlospermum vitifolium*). De eerste stop is bij een view-point. Santa Rosa ligt helemaal in het noordwesten van Costa Rica, vanuit het viewpoint kijken we over een grote vlakte met in de verte de bergen in Nicaragua. Maquil vertelt iets over de tijd van de oorlog in Nicaragua. Na een korte rit komen we bij gebouwtjes waarin o.a. een cantine en andere voorzieningen zijn. Het onderzoekscentrum is hier gevestigd

huisplaats. Er bovenop zit een grote leguaan zich te zonnen. Het is altijd wonderlijk om te zien hoe zo'n toch vrij groot dier zich even later weet te verbergen tussen de keien, zelfs zijn lange staart verdwijnt totaal. (Iets later komt zij of hij toch weer om de hoek kijken!) Eigenlijk zou hier ook een ontvangstcentrum zijn met uitleg over de omgeving, maar dat blijkt in herbouw te verkeren en dus gesloten. Boven de huisplaats ook weer een grote boom, waarvan ik de naam vergeten ben, maar waarin prachtige Bromelia's groen en rood doorschijnend staan te zijn, er bloeit er zelfs een met een indrukwekkende bloeiwijze.

Kuifsjakohoen / Crested Guan in Santa Rosa NP (foto Erik Eggenkamp)

Er blijkt ook een natuurpad te zijn van een kleine 2 km. Met enkele planten-enthousiasten volgen we dat en zullen straks bij een ongeduldige bus terugkomen. Intussen is het een leuk pad. Hier en daar zijn de namen met wat uitleg bij de bomen neergezet. We komen al gauw de Orenboom tegen (*Enterolobium cyclocarpus*). De meeste bomen hebben in de droogte de bladeren laten vallen zodat je de takstructuur goed kan zien. De Naked Indian is present (*Bursaria simarubra*). Deze boom verliest in droogte zijn buitenste kurk laag, die dun en bruin is, daaronder zit

groene bast. De boom kan daardoor via de bast toch wat assimileren. We hadden hem ook al gezien gebruikt in randbeplanting of heining onderweg. Op de grond ligt het vol met grote zojuist afgestoten bloemen van *Bombacopsis quinata*, waarin bossen meeldraden zitten. Doet wat aan de Watercacao denken. De gegolfde ingewikkelde stam van *Gettarda macrosperma* geeft reden om van peddle-hout te spreken.

De wurgficus is alom tegenwoordig; op een boom met horizontale takken heeft hij wortels neergezonden die zich niet om een stam konden wikkelen en nu vervormd zijn tot extra steun stammen, naar het schijnt om de horizontale tak te stutten, heel grappig. Mora (*Chlorophora tinctoria*) is er en de Mispelboom (*Manilkara chicle*). Bij een Zwarthout-stam (*Gliricidia sepium*) verrast een Witstaarthert ons. Ze loopt heel rustig door het naakte bos en weet stille-tjes te verdwijnen. Op het eind staat nog een mooie gele Acanthaceae te bloeien. We moeten terug de bus in om de vogelaars op te halen, maar ineens: STOP. Er zitten apen in de bomen. Capucijners denken we, even later ook Brulapen. Maar dan zitten er ook nog grote vogels boven in de bomen: het blijken Kuifsjakohoenders (Crested Guans) te zijn (*Penelope purpurascens*), mooi bruinachtig met een rode keelvlek. Ze laten zich even later ook boven de weg prachtig zien, omgeven door brulapen. Eén daarvan ligt languit, poten naar beneden op een tak naar ons te kijken, een andere doet dat hangend aan zijn grijpstaart. De vogelaars worden opgehaald om dat ook te zien, er blijken ook nog spinapen te zitten. Dan is het weer terug naar Los Inocentes.

In de namiddag gaan we in een kar getrokken door een grote trekker het terrein van Inocentes lodge bekijken. Door een voorde onder het jodelen van oropendola's en dan langs weiden met paarden naar een weide waarop Caribische grielen (Double-striped thick-knee) zitten. Ze kijken naar ons (en wij naar hen) en duiken dan wat in elkaar.

We komen in een indrukwekkend landschap: een grote grasvlakte, bosranden in de verte waarin je brulapen hoort te keer gaan, verder alles stil. Op de achtergrond de vulkaan. Heel mooi. Een toecanet versiert alles nog eens!
 s' Avonds vertoont Maquil nog beelden van kikkers en slangen. Op de terugweg naar de bungalow horen we nog een nachtzwaluw.

Martha Pfeiffer

Caribische griel (foto Erik Eggenkamp)

25 februari 2004

Los Inocentes Lodge > Liberia > Palo Verde > Las Cañas > La Ensenada Lodge

Vandaag is Hans jarig. Jopie heeft een bosje bloemen uit de tuin geregeld en tijdens het ontbijt (zowaar een buffet) zingen we hem toe.

Vandaag staat op het programma: een ochtendbezoek aan Palo Verde NP en dan naar Costa de Pajaros (La Ensenada). Doordat Erik gisteren een tussenring van zijn fototoestel is kwijt geraakt, lassen we een stop in Liberia in en plannen we om half acht te vertrekken. Dit wordt uiteindelijk kwart voor acht. Na 20 kilometer hobbelweg komen we op de Pan-American Highway. En passant komen we wel een Kuifcaracara (Crested caracara) tegen, maar helaas voor de vogelaars kan hier niet langs de weg gestopt worden (te gevaarlijk).

Rond kwart voor negen zijn we in Liberia, waar we tot half tien gelegenheid krijgen voor shoppen en internetten. Langs de Pan-American Highway rijden we verder naar het zuidoosten. Links van de weg zien we in de verte de windmolens langs de Laguna de Arenal aan de horizon. Als we voorbij Bagaces naar rechts (het zuiden) gaan, rijden we langs irrigatiekanalen. Nu wordt het verhaal duidelijk dat Maquil eerder verteld heeft: om ook in de droge tijd de beschikking te hebben over water hadden de landeigenaren vroeger langgerekte stukken grond vanaf de Arenal tot de kust. De gewassen die hier geteeld worden zijn rijst en watermeloen.

We stoppen bij de rijstvelden. Vervolgens rijden we verder naar het Palo Verde National Park¹ en stoppen bij de Laguna Corralillo. Vanaf een oude landingsbaan hebben we een mooi zicht op de diverse moerasvogels. Om de plas open te houden gaat men met een rijstveldploeg door de vegetatie. Als wij aankomen is men hier mee bezig en net als op Nederlands akkerland vliegen de vogels er achteraan. Tussen de waterhyacinten grazen paarden. Ze staan tot hun enkels in het water.

¹ Palo Verde Nationaal Park.

Wie geïnteresseerd is in watervogels, moet een bezoek brengen aan dit 16.000 ha grote park met zijn zoet- en zoutwatermoerassen, lagunen en kanalen, die door het bekken van de Rio Tempisque en de Rio Bebedero zijn gevormd. Deze gebieden, die geregeld overstromen, veranderen in de loop van het jaar sterk van karakter. In het droge seizoen komen er grote aantallen zwartbuikfluitende, baluwvelgeitalingen, kaalkopooievaars en rode lepelaars voor. Ook ziet u veel tropialen, wauwen, zilverreigers en ibissen, met name in de mangrovebossen. Het park, dat een verrassend grote ecologische diversiteit kent (15 soorten habitats), is genoemd naar de palai verde (paardeboon), die in het resterende tropische droge woud groeit. Bij de hoofdingang, ten zuiden van Bagaces, staat het onderzoeksstation van de OTS (Organisation for Tropical Studies). (Bron: Expert reisgids: Costa Rica)

Terwijl we op een picknickplaats onze lunch gebruiken, zien we in de bomen brul- en kapucijnerapen. Vooral één kapucijneraap houdt Maquil goed in de gaten, want deze heeft meloenen onderweg gekocht voor bij de lunch, maar durft toch geen schillen te pakken.

Groepje kapucijnerapen in Palo Verde (foto Marjan Langeveld)

Aangezien we door de stop in Liberia later in Palo Verde zijn, neemt Maquil

contact op met het volgende hotel (La Ensenada). De rondrit over het terrein wordt naar morgen verschoven zodat we langer in Palo Verde kunnen blijven.

Na de lunch zien we o.a. een roerdomp die van een paal in een boom vliegt (iets wat ik een roerdomp in Nederland nooit heb zien doen). We lopen een stuk terug langs de landingsbaan en komen bij een gammele uitkijktoren. Hier ontmoeten we een Nederlands stel die ons wijst op een roerdompnest en een uil bij het OTS-station (het toetje van deze dag). Uiteindelijk vertrekken we en als we aankomen bij het hotel rijden we langs een groep Nederlanders, hier zitten kennissen van Otto en Iescha bij.

Het hotel is prachtig gelegen aan de Golf van Nicoya. In het (openlucht)restaurant speelt een marimbaband. Tijdens het avondeten worden we door Hans getraakteerd op wijn.

Marian Langeveld

26 februari 2004

La Ensenada Lodge > Golf van Nicoya > Hacienda la Ensenada

De dag begint met 'early birding'. Een stuk of tien liefhebbers zijn wakker en melden zich.

Het is prachtig en zonnig weer en er worden mooie waarnemingen gedaan, zoals de Zwartkoptrogon (Black-headed trogon), Hoffmans specht (Hoffman's woodpecker) en de Maskertityra (Masked tityra). Na het ontbijt gaan we met zijn allen in een boot de Golf van Nicoya op, waar al snel opwinding ontstaat omdat Gerard en Erik een groep van 10 vliegende Amerikaanse schaarbekken (Black skimmers) ontdekken. Amerikaanse fregatvogels (Magnificent frigatebirds) verlevendigen het beeld

Adult man Amerikaanse fregatvogel in baltskleed (foto Erik Eggenkamp)

op het water. Iedereen kijkt met grote aandacht en geniet met volle teugen. De gids brengt ons in naar de lagunen, waar vele malen de Visarend (Osprey) wordt waargenomen. Deze huist daar kennelijk in de winter. Op een gegeven moment is er één zo dichtbij dat hij zich goed op de gevoelige plaat laat vastleggen. In de bosjes zitten Willets en Regenwulpen (Whimbrels). Maquil benoemt op verzoek van Otto diverse planten en bomen en wijst ons op hun natuurlijke groeiwijzen.

Na enkele uren keren we zeer voldaan terug. Het is inmiddels laag water geworden en we varen langs kleine strandjes, waar grote groepen Bruine pelikanen (Brown Pelicans), Koningssterns (Royal Terns), een enkele Grote stern (Sandwich terns) en Amerikaanse schaarbekken (Black skimmers) zitten. Dichtbij een van die eilandjes wordt de motor van de boot uitgezet en we dobberen naar de groepjes vogels toe. Camera's zoemen en fotoapparaten flitsen.

Na het middageten krijgen we een toer met trekker en boerenwagen over het landgoed van La Ensenada. We worden langs grote watervlakten gereden, waar zout wordt gewonnen en waar natuurlijk ook vele vogels aanwezig zijn. Rode lepelaars (Roseate spoonbills), Kaalkop-ooievaars (Wood storks), Amerikaanse steltkluten (Black-necked stilts) en Jacana's (Northern jacanas) tussen de bloeiende waterplanten, we kunnen het allemaal nauwelijks bevatten.

Tegen de avond komen op de ' Mirador', de uitkijkheuvel van Ensenada aan, waar we een mooi overzicht hebben en kunnen genieten van het prachtige landschap aan de Golf van Nicoya. De aangeboden versnapering gaat er gemakkelijk in. De prachtige ondergaande zon kleurt het landschap rood. Na verloop van tijd gaan we zeer tevreden naar huis.

Enkele fanatieke vogelaars kunnen er geen genoeg van krijgen en gaan 's avonds nog eens met de chauffeur en Maquil het terrein in om uilen en nachtzwaluwen waar te nemen.

Ben van Muyen

Zonsondergang op het Mirador van La Ensenada (foto Jopie Siskens)

27 februari 2004

La Ensenada > Tarcóles > Parque Nacional Carara > Villa Lapas

Om 06.00 uur kijken we elke dag naar de net ontwaakte vogels. Vandaag hoeven we niet ver te lopen, want achter het restaurant staan bomen vol vruchten o.a. Red Indian en Pochote. Na het ontbijt, om 08.15 uur rijden we over een stoffige weg, met hier en daar koeien en veel struiken en bomen waar onder de rose Cassia en de Goudenregen, naar de Pan-American highway. We verlaten Guanacaste en komen in de provincie Puntarenas. Het is aan de vegetatie te zien dat we in een andere klimaatzone komen: hogere bomen en vol blad, suikerriet en meloenenplantages.

Via Fuerte Caldera komen we in de Central Pacific, het meest toeristische gebied, waar de Tico's in het weekend met hun hele familie naar toe gaan. Er is tonijnexport USA en Japanners vissen met groot geschut. We komen langs een squattersdorp. Daar wonen mensen die van de staat een stukje onteigend land en een huisje hebben gekregen.

Maquil vertelt over de goede sociale voorzieningen en dat vrouwen eigenlijk betere kansen hebben op een goede carrière dan mannen. Ze worden hoogleraar en komen in de regering. We stoppen bij een stalletje met een heleboel exotische vruchten die Maquil voor ons klaar maakt en uitdeelt om te proeven.

We zijn vroeg in Villa Lapas, onze lodge, en maken nog een mooie wandeling in de omgeving.

Na een uitgebreide lunch en wat rust vertrekken we om drie uur naar het Parque Nacional Carara en onder-weg bekijken we vanaf de brug over de Tarcóles een heleboel grote krokodillen.

In het park is het behoorlijk heet en vochtig. De Geel-vleugelara (Scarlet macaw) is uniek in dit park. We zien er twee over vliegen.

Bijzonder voor het park is de *Aristolochia grandiflora* met hele grote paarswitte bloemen. We zien er één. Van de vele vogeltjes in dit park zijn mij het meest bij gebleven de

Roodstaartglansvogel (Rufous-tailed jacamar) en twee Roodnekwinterkoningen (Rufous-naped wrens), die bij hun nest zaten. Tot slot een goed verzorgd buffetdiner met muziek. Het einde van alweer een prachtige dag.

Iescha Hofkes

28 februari 2004

Villa Lapas > Quepos > Dominical > Villas Gaia

We rijden nu door een gebied dat zeer recent is ontwikkeld voor het toerisme. Overal real estate business, vooral in Dominical.

Krokodillen onder de brug over de Rio Tarcóles (foto Marjan Langeveld)

Het is weer behoorlijk heuvelachtig geworden met mooie vergezichten. Veel nieuwgebouwde stijlvolle restaurants en vakantiewoningen te koop of in aanbouw. Daarna rijden we langs oliepalmplantages, die in de plaats zijn gekomen van de bananen. De fruitcompagnies gingen weg toen hun honderdjarig contract af liep en ze belasting en sociale voorzieningen moesten gaan betalen. Om de ontstane werkloosheid op te lossen richtte de regering de palmolieplantages op. De boeren werken in coöperaties. Producten: margarine, olie, cosmetica, zeep.

Werk in uitvoering (foto Marjan Langeveld)

Het is héél vochtig en héél heet! Bijna iedereen zoekt na deze activiteit verkoeling in het zwembad op het hoger gelegen terras met prachtig uitzicht.

Otto Hofkes

29 februari 2004

Villas Gaia > La Cusinga > Playa Ballena > Villas Gaia

Om 6 uur is er weer een vogelexcursie of het nu zondag is of niet. Maar wij genieten in ons bed nog even van de prachtige oerwoudgeluiden. Met name het geluid van de cicaden is oorverdovend maar wel heel mooi om te horen. Wanneer we naar het ontbijt lopen zien we de mooie tropische kustlijn. We zijn nu aan de Pacifische kant van het land en de dagen zijn warm, tot 38 graden, met een hoge luchtvochtigheid. We weten voor het eerst echt wat zweten is als het zweet ons met stralen van het gezicht af lopen.

Vandaag hoeven we maar een klein stukje met de bus over het asfalt. Dit asfalt ligt er pas een jaar maar de meeste chauffeurs rijden over de weg alsof ze behoorlijk dronken zijn. Dit slalommen is om de nu al grote gaten in het wegdek te vermijden. We gaan naar La Cusinga, de Costaricaanse naam van de Vuursnavelarasari (Fiery-billed aracari). We worden ontvangen op een prachtig uitzichtpunt en van hieruit kunnen we het regenwoud, wat hier langs de kust groeit, prachtig zien. Rond deze tijd van het jaar kun je van hieruit ook walvissen zien. Helaas zoals zo vaak de laatste tijd blijkt is ook hier de natuur in de war en zijn er nog nauwelijks walvissen waargenomen. Dat een deel van onze groep toch heel veel geluk heeft blijkt de volgende dag.

Eerst gaan we onder leiding van de eigenaar een stukje wandelen door het regenwoud. We lopen hoofdzakelijk door secundair regenwoud maar een aantal stukken zijn ook primair regenwoud. Onze begeleider weet nagenoeg niets te vertellen over het gebied. Tja, je wordt dan

niet "gehinderd" door enige kennis maar we vinden het wel een gemis. Gelukkig maken onze eigen waarnemingen veel goed, zoals die prachtige groen-zwarte pijlgifkikker (*Dendrobates auratus*). In het regenwoud komt een goed gehoor ook goed van pas en we horen prachtig de brulapen tegen elkaar roepen en het geluid van een "gewone" haan die er doorheen kraait is hier een beetje onwerkelijk. In het primaire woud zien we imposante reuzen van bomen die een indrukwekkende leeftijd hebben van 300 tot 700 jaar. Wanneer het geluid van de branding tot ons doordringt buigen we langzaam terug naar ons beginpunt en laten we ons het warme eten goed smaken. Echt afvallen doen we tijdens deze reis niet met vaak drie keer per dag warm eten en veel heerlijk vers fruit.

Kijk uit! Giftig! Dendrobates auratus! (foto van Marjan Langeveld)

Op de middag wordt de temperatuur echt tropisch en wij koude noordelingen hebben even behoefte aan een soort siësta. Maar tijdens zo'n rustpauze kijken we natuurlijk nog steeds goed rondom ons heen naar bijvoorbeeld een mooi roofvogelnest hoog in de bomen. Ook zien we een hagedis ondanks het warme weer zich erg druk maken. Hij zit om een boomstam en laat regelmatig een soort huidflap zien aan de onderkant van zijn keel. Deze huidflap is mooi rood gekleurd, het lijkt wel een soort vlaggetje. We denken dat het dier hiermee zijn territorium wil aangeven.

Hij zit ook overal met zijn handen aan! Wat heeft hij nu weer te pakken? Een anolis! (foto's Marjan Langeveld)

Dat het soms erg lastig is als je de Engels taal niet zo goed beheerst, blijkt uit de spraakverwarring die ontstaat als we de chauffeur even kwijt zijn. De chauffeur was niet even zijn sokken wassen maar hij keek gewoon even naar voetballen (soccer), een sport die in Costa Rica ook heel populair is.

's Middags gaat een aantal mensen even naar het strand om te zwemmen om of even lekker te lopen langs de kustlijn en te zoeken naar strandvondsten. Dat het lopen door de vloedlijn met blote voeten ook een vervelende kant heeft blijkt bij het aantrekken van de sokken als er veel zandvlooiënbeten op de voeten zitten. Deze beten kunnen irritant jeuken.

Tot nu toe zijn we nog niet veel in contact geweest met de mensen die erg arm zijn. We zien wel dat niet alle huizen even groot zijn, maar door onze reizen in Zuid-Afrika weten we goed hoe armoede eruit ziet. Dus we vinden het in Costa Rica wel meevallen. We horen van onze gids, Maquil, dat de mensen die hier het armst zijn ongeveer 100 dollar (88 euro) per maand

verdienen. Dat sommige mensen zelfs dat niet hebben of alles uitgeven aan bijvoorbeeld drank blijkt als we bij het strand een bedelende vrouw ontmoeten. Voor haar zijn we natuurlijk de rijke toerist, ondanks dat wij er ook gewoon voor moeten werken. We voelen ons wel rijk dat we dit mooie tropische land mogen bezoeken met zijn nog mooie natuurrijdommen.

Yvonne & Gerard van Os

1 maart 2004

Villas Gaia > Playa Bentana > Parque Nacional Manuel Ballena > Villas Gaia

Voor vandaag had ik een boottocht georganiseerd naar Isla del Caño, een biologisch reservaat voor de kust van het schiereiland 'Península de Osa'. Met de Canadese dame die een duikschool op het eiland leidt, was een aardig programma samengesteld met de mogelijkheid om te (leren) snorkelen of om te wandelen. Voor onderweg op de Pacific waren walvissen en dolfijnen aangekondigd. Volgepakt met etenswaren, drinken en snorkelattributen waden we 's morgens vroeg naar de twee boten die uit Uvita naar het nabijgelegen strandje zijn gevaren.

Er gaan nog enkele eilandverkenner mee. De groep splitst zich op over de twee boten.

Rustig water, een prachtige lucht, de contouren van de kust worden steeds kleiner, een enkele vogel en dan.....motorpech!

Beide motoren van de kleine boot begeven het. En daar dobberen we dan op een half uur van de kust. Jaloerse blikken vanuit de andere boot waar gedacht wordt dat we de eerste bijzondere vogels of dolfijnen in beeld hebben. Dan volgt de ont-nuchtering

Playa Ballena, toen de verwachtingen over de boottocht-excursie naar Isla del Caño nog hooggespannen waren (foto Marjan Langeveld)

en komt de andere boot terug om te horen wat er aan de hand is. De groep wordt teruggebracht en wij later opgehaald. De bootsman heeft inmiddels één motor aan de praat gekregen. Dan wacht ons nog een overstap op zee en wordt na een half uurtje ook de rest van de groep afgezet. De picknick pakt wat anders uit en ons programma wordt gewijzigd.

Het topzwembad van ons verblijf met schitterend uitzicht over de riviermonding en oceaan, is favoriet. Op deze tijd laten de Vuursnavelarasari's (Fiery-billed aracari's) en papegaaien zich niet zien. De aapjes zijn wel in de buurt. Een enkeling waagt zich eraan in de hitte de vele tredjes naar het strand af te dalen. De ochtendrust biedt de gelegenheid om de Geelbuik-schoffelsnavel (Common tody-flycatcher) en haar nestje in de struik voor het restaurant goed te fotograferen.

's Middags een herkansing voor de echte walvisliefhebbers. De boottocht zal gaan naar de kuststrook 'Parque Nacional Marino Ballena'.

Een ander groepje gaat met de bus naar het plaatsje Dominical, een centrale plaats aan de zuidkust voor backpackers. De hoop op een boekwinkeltje is al gauw vervlogen. Er is een lekker koel internetwinkeltje waar naar het huisfront wordt gemaaid. Een wandeling naar het strand en de riviermond levert geen bijzonderheden op het gebied van planten of vogels op. Een kort bezoekje aan het schooltje waar nauwelijks leermiddelen zijn en een vriendelijk schoolhoofd die geen woord Engels spreekt. De kinderen zijn, keurig in schooluniform, buiten aan het spelen. Het dagelijks leven in Dominical komt als aangenaam over.

's Avonds bij Villas Gaia dienen de Zwartsnaveltoekans (Black-billed toucans) en de Vuursnavelarasari's (Fiery-billed aracari's) zich weer aan in de bomen bij het zwembad.

Jopie Siskens

1 maart 2004 middag

Walvisexcursie revisited ofwel to mail or not to mail

(hieronder staat waarom "not to mail" de juiste keuze zal blijken)

Nadat iedereen weer een beetje was bijgekomen van het echee van vanochtend – de gestrande excursie naar Isla del Caño – bleek dat Jopie, onze reisleidster, en Maquil, onze gids, de mogelijkheden hadden verkend om opnieuw de zee op te gaan, dit keer wat dichterbij de kust in het Parque Nacional Manuel Ballena. En hopelijk dit keer met een boot waarvan de motoren het wel zouden uithouden. Het doel van deze tweede zee-excursie zou vooral zijn om gericht op zoek te gaan naar Bultruggen, waarvan inmiddels een paar waren gesignaleerd door de plaatselijke 'kustwacht' die de zeekusten in deze contreien in de gaten houdt.

Om uiteenlopende redenen zagen de meesten van ons gezelschap hiervan af, zodat slechts een select gezelschap van deze gelegenheid gebruik bleek te gaan maken. Nu moet gezegd dat de echte trek van de Bultrug de Costa Ricaanse kust nog niet bereikt – de trek bleek laat dit jaar – dus konden er geen garanties worden gegeven. Ikzelf hield mij echter vast aan de enige zekerheid die vogelaars kennen, namelijk: als je er niet op uit gaat, zul je ook zeker niets zien. Het geringe aantal deelnemers aan dit buitenkansje bleek gaandeweg overigens een kleine zegen, want daardoor was er voor ons meer ruimte om in het bootje te gaan staan en een goed uitzicht te hebben op wat ging komen.

Het eerste half uur verliep nog relatief rustig, met een mooie Bruine gent (Brown booby) dichtbij langsvliegend. Opeens kwam er wat beweging in de schipper: hij had een aardig verschijnsel opgemerkt en manoeuvreerde de boot tot vlakbij. Wat we zagen was een cirkel van luchtbellen die vanuit de diepte naar de oppervlakte borrelden. Binnen die cirkel wemelde het van de visjes die soms boven het water uitsprongen, alsof ze aan een belager hoopten te ontkomen. In onze argeloosheid dachten we nog dat onder de oppervlakte een roofvis bezig was om de school visjes op te jagen. Over de werkelijke oorzaak zal ik aan het slot van dit stukje wat aandacht besteden. Na het fascinerende schouwspel enige minuten te hebben bekeken en te speculeren over de aard van het verschijnsel, voeren we weer verder.

Op een gegeven moment wezen de schipper en zijn begeleider naar een plek vooruit. "Humpback whale" mompelde een van hen: Bultrug in zicht. Als één man tuurden we allemaal die kant op. En ja, na wat zoeken zagen we op een kleine honderd meter een bolling met een kleine rugvin uit het water te voorschijn komen en eindigend in een staartvin weer onder water verdwijnen. Aan de kromming van de rug kun je – zo kon ik mij van een eerdere walvisexcursie herinneren – beoordelen of een walvis aanzet voor een diepe of ondiepe duik. Bij een diepe duik kromt de walvis zijn rug enorm en komt de staart vrij ver het water uit. Deze poging betrof een ondiepe duik (geen forse kromming). Dus zou de bultrug vrij snel weer in de buurt kunnen opduiken. Opletten geblazen dus!

En ja, na een paar minuten, weer een rug met een rugvin. En weer een korte duik. Zo ging dat een paar keer door, een enkele keer was de duik wat dieper, het wachten wat langer en de afstand waarop de bultrug weer naar boven kwam, wat verder weg.

Opeens consternatie! De bultrug was niet alleen, ze bleek moeder van een kalfje. Nou ja, het is maar wat je "kalfje" noemt: mijn inschatting was dat het een kleine zes lang was. Die inschatting kon ik maken toen het kalfje met enige regelmaat sprongetjes uit het water maakte, waarbij het beestje nagenoeg geheel te zien was. We bleven het speelse kalfje op gepaste afstand volgen en vermaakten ons met de capriolen. Tot het moment waarop de moeder besloot om mee te gaan spelen.....

Stel je voor: je zit met een paar mensen op zee in een bootje van zo'n zes meter lang en op honderd, hooguit tweehonderd meter komt een gevaarte van 15 meter lang en zes meter breed (opnieuw persoonlijke inschatting) zo ongeveer rechtstandig het water uit om zich vervolgens zijwaarts weer in het water terug te laten vallen, met een forse fontein tot gevolg. Nou, bij deze monomane vogelaar stond het kippenviel op de armen en liepen de rillingen over zijn rug. Werkelijk waanzinnig indrukwekkend! Een beeld dat mij voor altijd bij zal blijven. Helaas – of misschien ook juist niet, want daardoor des te exclusiever – bleef het bij een éénmalig optreden van La Mama. Ze vond het blijkaar welletjes en verdween al spoedig met haar kind buiten het bereik van onze boot. Ook wij hadden een gevoel van "laten we ze niet verder storen" en keerden de steven richting de kust.

Nog nagenietend en het spectaculaire beeld steeds opnieuw in onze geest oproepend, begonnen we al te fantaseren hoe we dit nieuws aan onze achtergebleven medereisgenoten zouden brengen, zeker aan die enkeling die gemeend had dat het belangrijker was om met het thuisfront wat zakelijke mails uit te wisselen. Ik hoef niet te vermelden dat daar ook een weinig leedvermaak bij kwam kijken.

Om nog even terug te komen op de "ringen van belletjes" die we op enkele plaatsen in zee hebben gezien: bij terugkomst in Nederland bleek dat dat verschijnsel wordt veroorzaakt door jagende bultruggen. Deze laten, zodra ze een school visjes hebben gelokaliseerd, van onder die school luchtballen ontsnappen terwijl ze in een cirkelbeweging langzaam naar boven zwemmen. Hierdoor ontstaat een waar net van luchtballen dat vanuit de diepte rond de school vissen naar de oppervlakte omhoog borrelt. De bultrug komt achter dat "net" aan omhoog om de school vissen, die door dat net op één plaats wordt gehouden, uiteindelijk met opengesperde bek op te slokken. Vaak komt de bultrug daarbij aan de oppervlakte; dat laatste hebben we helaas niet gezien, maar voor de rest kwam het verschijnsel dat we waargenomen hebben, perfect overeen met de beschrijving van deze jachttechniek.

Erik Eggenkamp

Zo zag het er ongeveer uit! Geen eigen foto. Daarvoor gebeurde het allemaal te onverwachts. Met dank aan de Panda van Greenpeace.

2 maart 2004

Villas Gaia > Dominical > San Isidro de El General > Cerro de la Muerte > San Gerardo de Dota > Trogon Lodge

We rijden vandaag van de kust af naar boven in de Cordillera.

Al spoedig is de weg versperd door een vrachtauto in de sloot, maar met beleid weet onze chauffeur Ermilio de bus erlangs te leiden, al moeten de laagst gezeten wel de berm in.

Nog een mooie toegift, zo tegen het einde van de reis: Zwaluwstaartvouw (foto Erik Eggenkamp)

We komen in San Isidro de El General en stoppen om een Zwaluwstaartvouw (Swallow-tailed kite, *Elanoides forficatus*) te bewonderen. Langs de weg allerlei mooie planten die we helaas alleen in het voorbij rijden (en dus eigenlijk niet) kunnen bekijken.

Op de Pan American Highway gekomen is de grote stop met de lunch bij "la Georgina", een massa café als een militaire cantine. Maar veel

wordt vergoed doordat voor de ramen schaaltes suikerwater hangen waar een keur van kolibries zich te goed doet. Je kunt ze de druppels uit de snavel kijken!

Verder gaat het weer de bergen op; op het toppunt gaan we opzij nog wat verder omhoog en komen bij een leuk pad op de Cerro de la Muerte, waar tal van hooggebergteplantjes te vinden zijn. We krijgen dan ook even tijd om ze bestuderen. Verschillende Ericaceae, (*Pernettya prostrata*; *Vaccinium floribundum*), een Veldbies (*Luzula denticulata*), een hoge schermbloem (*Myrrhidendron donellsmithii*), een Rosaceae (*Aceana elongata*; verg. onze *Agrimonia*), een Senecio (*Senecio firmipes*), een heel leuk varentje met lange smalle blaadjes (*Jamesonia alstoni*) verschillende Lycopodiums

Onderschrift overbodig (foto Carla Meijer)

(o.a. *L. clavatum*), een Weegbree (wrschlk. *Plantago australis*), een bodembedekkend kussen-tje met rode vruchtjes (*Nertera granadensis*) en nog veel meer moois. Maar we moeten, te vlug, al weer terug de bus in, de vogelaars zijn allang uitgekeken.

De rit over een smalle kronkel weg naar San Gerardo is moeilijk, maar we komen aan in de Trogon Lodge, waar sterke mannen onze koffers weer bergopwaarts sjouwen waar de bungalows staan. Ik mis de excursie, maar loop alleen nog wat rond beneden. Leuk Venushaarvarentje!!

Hans Pfeiffer

Vandaag weer de bergen in, naar San Gerardo de Dota. Daar heb ik de Quetzal beloofd, de Amerikaanse waterspreeuw (American dipper) en nog veel meer bijzondere vogels. Eerst rijden we via een prachtige weg naar San Isidro de El General. Boven de vallei zweven vier Zwaluwstaartwouwen (Swallow-tailed kites). De overgang van de enorme hitte aan de kust naar het voorland van de Cordillera de Talamanca is wel erg groot. Verschillende van ons hebben hier veel last van. Via de Interamerican highway komen we bij restaurant 'Georgina' dat op 2460 m hoogte ligt. Hier lunchen we met uitzicht op de talrijke kolibries die komen

Groepje Irazukolibries bij La Georgina (foto Marjan Langeveld)

drinken uit de opgehangen bakjes met suikerwater. De kleuren van de vogeltjes zijn schitterend. Het aantal soorten is niet zo groot: de Rivoli's kolibrie (Magnificent hummingbird), Irazukolibrie (Fiery-throated hummingbird), Purperkeeljuweelkolibrie (Purple-throated mountain-gem), Grijsstaartjuweelkolibrie (Gray-tailed mountain-gem).

We houden een excursie nabij de Cerro de la Muerte. Het is een natte vegetatie op de overgang van de boomgrens (timberline). Door de veelvuldige nevel zijn hier

bijzondere mossen en struiken Erica. De Grootpootstruikgors (Large-footed finch) is een nieuwe soort voor de vogellijst. De plantenmensen zijn enthousiast en willen hier graag nog een keer heen. We buigen af van de highway naar het dal van San Gerardo de Dota. Over 7 km weg dalen we 800 m. De begroeiing langs de weg met een paarse nachtschade en prachtige bomen is fraai. De Trogon lodge lag er weer even mooi bij met de vele bloemen. Jammer dat ze bij de uitbreiding van hun accommodatie de hoogte zijn in gegaan. Hierdoor moest er onnodig veel geklommen worden. Voor de liefhebbers nog een korte excursie aan het einde van de middag. De wandelgroep splitste zich langs de zijden van de oever van de Savegre. Het was weer de moeite waard: meer dan tien nieuwe vogelsoorten, onder andere de Amerikaanse waterspreeuw (American dipper), Cabanis' lijster (Mountain robin), Brilltangara (Common bush-tanager), Zwartkapfeetiran (Black-capped flycatcher). Na een goed verzorgde buffetmaaltijd heerlijk slapen. Eindelijk weer eens een koele avond en nacht.

Jopie Siskens

3 maart 2004

Trogon Lodge > Los Ranchos de Dota > Finca Eddie Serrano/Mirador de Quetzales > Trogon Lodge

Eindelijk weer om 6 uur een vroege ochtendexcursie voor de liefhebbers. Op zoek naar de Quetzal. Deze zaten niet meer op de plek waar ik ze vorig jaar zo goed had gezien. Al spoedig wezen andere quetzalzoekers ons de weg naar de nieuwe stek op loopafstand. Een prachtig paartje op twee takken, goed zichtbaar, maar wat verscholen tussen de bomen. Waarschijnlijk te donker om te fotograferen. Ze vliegen rond om te fourageren in de bramenstruik aan de

overkant van de weg. Hilariteit toen het mannetje achterom vliegend over het riviertje rakelings langs mijn hoofd en dat van Carla scheerde. De staart was voelbaar. Waar waren de camera's? Gemiste kans, maar de dag kon niet meer stuk! Terug voor een heerlijk ontbijt in de Trogon Lodge en

Mannetje Quetzal in het nevelwoud (foto Erik Eggenkamp)

vervolgens met de uitslapers opnieuw naar de quetzalplek. Van daaruit een wandeling gemaakt verder langs de rivier, het bos in richting de watervallen. Alleen Gerard en Yvonne hebben de waterval bereikt. Op een steen in de rivier waren drie schattige minivogeltjes: Bergbeckta-churris (Torrent tyrannulets). De wandeling voerde door een mooi bos met bloeiende mistletoe. Op vogelgebied niets te klagen: Hoffmanns parkiet (Sulfur-winged parakeet), Geelbuiktiran (Tufted flycatcher).

's Middags weer een gedifferentieerd programma. Eén groep ging met Maquil omhoog richting Cordillera de Talamanca. Zij hebben het (kale) uitzichtspunt bereikt waar beide oceanen te zien zijn.

De andere groep ging via de Interamerican Highway naar de 'Finca Eddie Serrano'. De Finca was gelegen in een nevelwoud met een sprookjesachtige sfeer. De gids blonk niet uit door zijn communicatieve vaardigheden, maar wist ons uiteindelijk al klimmend op een plek te brengen waar vier vrouwtjes Quetzals zaten. Voor deze vogels is de Finca (ook bekend als Mirador de Quetzales) luilekkerland met de bomen waaraan kleine avocado's groeien. Ze spugen de pitten uit die alleen maar, nadat ze gegeten en uitgespuugd zijn, willen groeien. De gids vertelde voorts dat de Quetzals in hun voortbestaan worden bedreigd door drie soorten roofvogels: de Zwaluwstaartwouw (Swallow-tailed kite), Vleermuisvalk (Batfalcon), Roodstaartbuizerd (Red-tailed hawk) en door het pikken van de Zwarte goean (Black Guan). De laatste vogel hebben we ook op de Finca gezien.

Japie Siskens

4 maart 2004

Trogon Lodge > INBio Santo Domingo > San José > Heredia Hotel Bougainvillea

Een vlot verlopen reis naar de hoofdstad. Eerst heeft Maquil ons naar een boekhandel in het INBio 'Biosphere Park' gebracht op de route naar hotel Bougainvillea. Daar werden druk inkopen gedaan. Vervolgens zijn we eerst naar het hotel gegaan. Yvonne, Gerard, Iet en Nico gaven er de voorkeur aan in het hotel te blijven. De rest heeft zich door Ermilio laten afzetten in het centrum van San José bij het Theatre Nacional. Eerst lekker geluncht op een terras en met Hans, Martha en Ben gefilosofeerd over nieuwe reisbestemmingen in de tropen. Daarna

door de stad gezworven en inkopen gedaan. De afspraak om te verzamelen in het centrum verliep weer perfect. Gezamenlijk naar een taxistandplaats gelopen voor een rit naar het hotel. Ermilio moest 's middags de bus terugbrengen. Bijna nog was een groepje met taxi en al gestrand, maar alerte reisgenoten stuurden hun taxi retour om hen op te halen.

's Avonds het afscheidsmaal. Prima verzorgd met als extra gast Maricruz, de mooie Costari- caanse waarmee ik via de e-mail de reis heb georganiseerd. Leuke ontmoeting. Maquil uitvoerig bedankt, de groep gecompimenteerd voor de positieve inzet waardoor de reis soepel is verlopen. Aardige speeches en daarna moe en voldaan naar bed. Nog even de lichtjes zien van San José.

Jopie Siskens

5 maart 2004

Heredia > International Airport Juan Santamaria > Schiphol

Enkele enthousiastelingen zijn vroeg opgestaan om nog een keer te genieten van de prachtige tuin. Aan het ontbijt de laatste instructies gegeven voor het vertrek. Bij het vliegveld een vlug maar hartelijk afscheid van Maquil. Dit was helaas niet iedereen gegund. We verwachten hem op de reünie in Nederland. In Washington prikken we de datum: 4 juli. Na een vlotte nachtvlucht vroeg op Schiphol geland. Een prettig afscheid na drie bijzondere weken met een fijne groep.

De eeuwige wachter in de tuin van Hotel Bougainvillea (foto Marian Langeveld)

Jopie Siskens

BIJLAGE I: WAARGENOMEN BOMEN

De lijst die in deze bijlage is opgenomen – zie de volgende bladzijden – is samengesteld door onze gids Maquil en bevat slechts ongeveer 5% van het aantal bomen dat endemisch is in Costa Rica. Op deze beperkte lijst is met een kruisje aangegeven welke bomen we op welke dag hebben waargenomen.

Goede bomenliteratuur van Costa Rica is schaars. Het ware te wensen dat daar gauw verandering in komt. Zeer lezenswaardig is de "Handleiding" bij de cursus Tropische Flora van de Rijksuniversiteit Utrecht (5^e druk). Wat populairder maar zeker niet minder interessant zijn de boeken Tropische planten met inbegrip van bomen, struiken en voedselgewassen door Jens G. Rohwer en Tropische vruchten, groeiwijze, toepassing, kweken en oogsten door Dr. Bernd Nowak, beide in de reguliere boekhandel verkrijgbaar.

Niet alleen de endemische soorten kwamen tijdens onze voortreffelijke reis aan de orde, ook aan de niet-endemische werd ruimschoots aandacht geschonken.

Mocht het nu zo zijn dat de kennis omtrent bomen wat is weggezakt dan zou een aanrader kunnen zijn de bovengenoemde boeken te bestellen. Veel leesplezier.

Otto Hofkes

Family	Scientific name	Common name	15 02	16 02	17 02	18 02	19 02	20 02	21 02	22 02	23 02	24 02	25 02	26 02	27 02	28 02	29 02	01 03	02 03	03 03	04 03	
Actinidiaceae	Saurauia montana	Moco																				
Anacardiaceae	Anacardium excelsum	Espavél								X					X	X						
Anacardiaceae	Anacardium occidentale	Marañón						X					X	X	X							
Anacardiaceae	Astromium graveolens	Ron ron									X	X	X									
Anacardiaceae	Spondias mombin	Jobo										X										
Anacardiaceae	Spondias purpurea	Jocote						X					X									
Annonaceae	Annona chirimoya	Anona																				
Annonaceae	Annona muricata	Guarabana							X	X					X	X	X	X				
Annonaceae	Rollinia pittieri	Anonillo																				
Apocynaceae	Aspidosperma megalocarpa	Amargo																				
Apocynaceae	Plumeria rubra	Flor blanca														X						
Apocynaceae	Stemmadenia seermanni	Guebos de perro				X	X															
Apocynaceae	Thevetia peruviana	Flor de Muerto									X	X										
Araceae	Baccharis gasipaes	Pejibaye																				
Avicenniaceae	Avicennia germinans	Mangle Negro									X	X										
Betulaceae	Alnus acuminata	Jaul																		X	X	X

Family	Scientific name	Common name	15 02	16 02	17 02	18 02	19 02	20 02	21 02	22 02	23 02	24 02	25 02	26 02	27 02	28 02	29 02	01 03	02 03	03 03	04 03
Bignoniaceae	<i>Tabebuia ocracea</i>	Cortés Amarillo																			
Bignoniaceae	<i>Tabebuia rosea</i>	Roble subana						X													
Bignoniaceae	<i>Jacaranda spinosa</i>	Jacaranda								X	X	X	X								
Bignoniaceae	<i>Tabebuia chrysantha</i>	Cortés	X																		
Bignoniaceae	<i>Tabebuia impetiginosa</i>	Cortés negro			X	X									X	X					
Bignoniaceae	<i>Tecoma stand</i>	Vainillo		X																	
Bixaceae	<i>Bixa orellana</i>	Achiote					X														
Bombacaceae	<i>Bombacopsis quinata</i>	Pochote						X					X								
Bombacaceae	<i>Ceiba pentandra</i>	Ceiba		X	X				X	X	X	X	X	X	X						
Bombacaceae	<i>Ochroma pyramidale</i>	Balsa	X	X												X	X				
Bombacaceae	<i>Pseudobombax septenatum</i>	Ceibo barrigon																			
Bombacaceae	<i>Quararíbea ssp.</i>	Gatrocho																			
Bombacaceae	<i>Pachira aquatica</i>	Pachira			X	X															
Boraginaceae	<i>Cordia alliodora</i>	Laurel		X	X	X							X	X	X						
Borraginaceae	<i>Cordia bicolor</i>	Bernabé																			
Brunelliaceae	<i>Brunellia costarricensis</i>	Cedrillo																			X
Burseraceae	<i>Bursera simarouba</i>	Jifocuaibe								X	X		X	X	X	X					
Burseraceae	<i>Protium copal var. Glabrum</i>	Copalillo																			
Burseraceae	<i>Protium costarricensis</i>	Copal																			
Burseraceae	<i>Protium ssp.</i>	Canfin (quetosén)					X	X													
Caesalpinioideae	<i>Cassia grandis</i>	Carzo								X			X	X	X						
Caesalpinioideae	<i>Copaifera aromatica</i>	Camibar																			
Caesalpinioideae	<i>Hymenaea coubaril</i>	Guapinol										X			X						
Caesalpinioideae	<i>Dialium guianensis</i>	Tamarindo													X						
Caesalpinioideae	<i>Parsonsia aculeata</i>	Palo Verde											X								
Caesalpinioideae	<i>Peltogyne purpurea</i>	Nazareno																			
Caesalpinioideae	<i>Prioria copaifera</i>	Cativo																			
Caesalpinioideae	<i>Schizolobium paralybum</i>	Gallinazo																			
Caesalpinioideae	<i>Swartzia cubensis</i>	Costilla de danto																			X
Caricaceae	<i>Carica papaya</i>	Papaya		X	X	X	X	X													
Caryocaraceae	<i>Caryocar costarricensis</i>	Ajo																			
Casuarinaceae	<i>Casuarina equisetifolia</i>	Casuarina	X																		
Cecropiaceae	<i>Cecropia obtusifolia</i>	Guarumo	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Clusiaceae	<i>Clusia ssp.</i>	Copey			X	X															X
Clusiaceae	<i>Symphonia globulifera</i>	Cerillo																			

Family	Scientific name	Common name	15 02	16 02	17 02	18 02	19 02	20 02	21 02	22 02	23 02	24 02	25 02	26 02	27 02	28 02	29 02	01 03	02 03	03 03	04 03
Clusiaceae	<i>Callophyllum brasiliensis</i>	Maria (centro maria)																			
Combretaceae	<i>Conocarpus erectus</i>	Margle pituella												X							
Combretaceae	<i>Terminalia oblonga</i>	Suzá						X													
Combretaceae	<i>Terminalia amazonia</i>	Roble corni																			
Combretaceae	<i>Terminalia lucida</i>	Guayabon																			
Combretaceae	<i>Conocarpus erectus</i>	Zaragoza																			
Combretaceae	<i>Terminalia catapa</i>	Alme. de playa			X	X															
Combretaceae	<i>Laguncularia racemosa</i>	Mangle Blanco												X	X						
Cunoniaceae	<i>Weinmannia pinnata</i>	Arrayán blanco																			
Dilleniaceae	<i>Curatella americana</i>	Chumico									X										
Elaeocarpaceae	<i>Sloanea terminaliflora</i>	Terciopele															X				
Elaeocarpaceae	<i>Muntingia calabura</i>	Capulin													X						
Euphorbiaceae	<i>Hura crepitans</i>	Jabillo			X	X									X	X					
Euphorbiaceae	<i>Alchornea costarricensis</i>	Fóforo																			
Euphorbiaceae	<i>Croton</i>	Targua	X	X	X	X															X
Euphorbiaceae	<i>Hyeronima alchomoides</i>	Pilon																			
Euphorbiaceae	<i>Hyeronima olbonga</i>	Pilon																			
Euphorbiaceae	<i>Sapium</i> spp.	Yos																			
Euphorbiaceae	<i>Croton gossipifolius</i>	Croton	X	X																	X
Fagaceae	<i>Quercus copeyensis</i>	Encino																			X
Fagaceae	<i>Quercus costarricensis</i>	Roble encino	X	X																	X
Fagaceae	<i>Quercus oleoides</i>	Roble									X										X
Hippocastanaceae	<i>Billia colombiana</i>	Cucaracho																			
Humiriaceae	<i>Sacoglottis amazonica</i>	Durto plomillo																			
Humiriaceae	<i>Vantanea burbourii</i>	Chicano																			
Hypericaceae	<i>Vismia</i> spp.	Achiotillo																			
Lauraceae	<i>Nectandra anguinea</i>	Ira rosa																			
Lauraceae	<i>Nectandra</i> spp.	Aguacatillo						X	X												
Lauraceae	<i>Ocotea</i> spp.	Aguacatón												X							
Lauraceae	<i>Ocotea</i> spp.	Ira																			X
Lauraceae	<i>Persea americana</i>	Aguacate																			X
Lecythidaceae	<i>Couropita guianensis</i>	Bala de cañon												X							
Lecythidaceae	<i>Lecythis ampla</i>	Hoya de mono																			
Magnoliaceae	<i>Magnolia posana</i>	Magnolia																			
Malvaceae	<i>Hampea apendiculata</i>	Burto Macho																			X

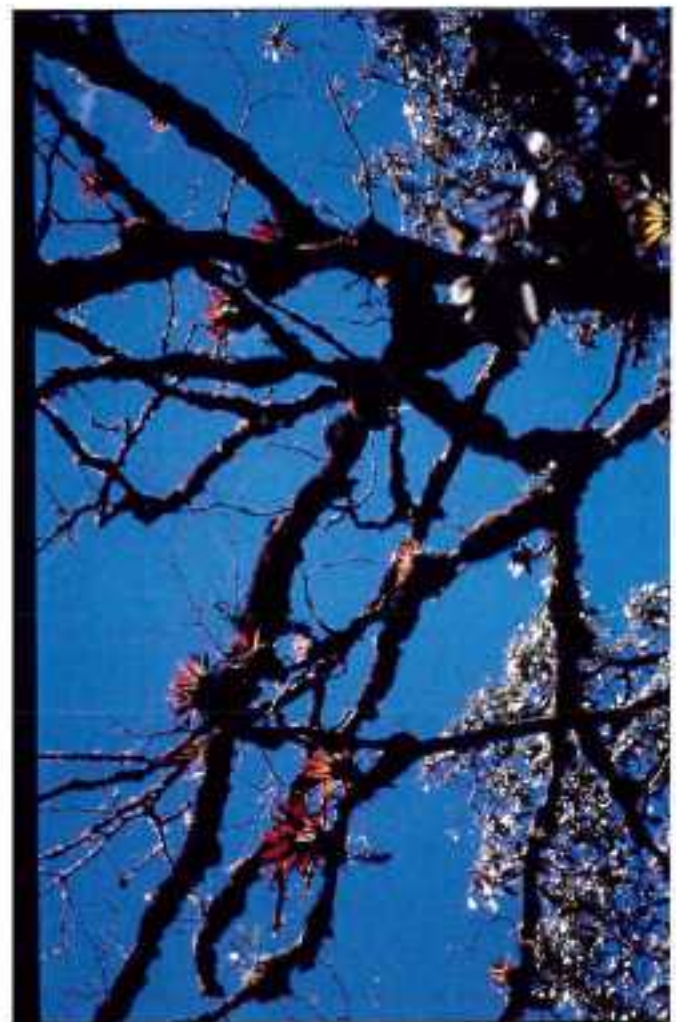
Family	Scientific name	Common name	15 02	16 02	17 02	18 02	19 02	20 02	21 02	22 02	23 02	24 02	25 02	26 02	27 02	28 02	29 02	01 03	02 03	03 03	04 03
Maphygeaceae	<i>Byrsonima crassifolia</i>	Nance			X																
Melastomataceae	<i>Conostegia xalapensis</i>	Marla			X																
Meliaceae	<i>Carapa guianensis</i>	Caobilla																			
Meliaceae	<i>Cedrela odorata</i>	Cedro amargo									X										
Meliaceae	<i>Cedrela toduzii</i>	Cedro dulce										X									
Meliaceae	<i>Swietenia humilis</i>	Caoba										X									
Meliaceae	<i>Swietenia macrophylla</i>	Caoba										X									
Meliaceae	<i>Trichilia havanensis</i>	Uruca																			
Mimosoideae	<i>Acacia</i> spp.	Cornisuelo								X			X								
Mimosoideae	<i>Enterolobium ciccocarpum</i>	Guacacaste								X	X	X	X	X	X						
Mimosoideae	<i>Lonicocarpus atropurpureus</i>	Chispero					X														
Mimosoideae	<i>Enterolobium schomburkii</i>	Guacacaste blanco																			
Mimosoideae	<i>Inga corticans</i>	Guabo colorado																			
Mimosoideae	<i>Inga sierrae</i>	Guabo peludo																			
Mimosoideae	<i>Lonicocarpus rigosus</i>	Nene				X															
Mimosoideae	<i>Pentaclethra macroloba</i>	Gavilán			X			X													
Mimosoideae	<i>Pithecolobium arboreum</i>	Ardillo																			
Mimosoideae	<i>Pithecolobium saman</i>	Centzaro								X	X	X	X	X	X	X					
Moraceae	<i>Brosimum alicastrum</i>	Ojocbe																			
Moraceae	<i>Brosimum utile</i>	Bsco																			
Moraceae	<i>Castilla elastica</i>	Hule				X		X								X					
Moraceae	<i>Ficus costaricensis</i>	Higuerón							X												
Moraceae	<i>Ficus toduzii</i>	Chilamate																			
Moraceae	<i>Ficus wickiana</i>	Chilamate			X																
Moraceae	<i>Manilkara zapota</i>	Zapotillo																			
Myrsinaceae	<i>Virola koschnyi</i>	Fruta dorada																			
Myrsinaceae	<i>Virola sebifera</i>	Fruta dorada						X	X												
Myrtaceae	<i>Eugenia grandiflora</i>	Cus									X										
Myrtaceae	<i>Psidium guajava</i>	Guayaba											X								
Ochnaceae	<i>Cespedesia macrophylla</i>	Tabacón				X															
Oleaceae	<i>Mimquartia guianensis</i>	Mantí Negro																			
Papilionoideae	<i>Dipteryx panamensis</i>	Almendro						X													
Papilionoideae	<i>Andira inermis</i>	Arenillo																			
Papilionoideae	<i>Dalbergia retusa</i>	Cocobolo																			
Papilionoideae	<i>Delonix regia</i>	Malinche	X	X	X								X	X							X

Family	Scientific name	Common name	15 02	16 02	17 02	18 02	19 02	20 02	21 02	22 02	23 02	24 02	25 02	26 02	27 02	28 02	29 02	01 03	02 03	03 03	04 03
Papilionoideae	<i>Diphyssa robinoides</i>	Guachupelin								X				X							
Papilionoideae	<i>Erythrina costarricensis</i>	Poró	X	X	X													X	X		
Papilionoideae	<i>Erythrina lanceolata</i>	Cuchillitos	X	X	X																
Papilionoideae	<i>Myroxylon balsanum</i>	Bálsamo																			
Papilionoideae	<i>Platymiscium pleiostachyum</i>	Cristobal																			
Papilionoideae	<i>Gliricidia sepium</i>	Madero negro				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				
Podocarpaceae	<i>Podocarpus oleifolius</i>	Cipresillo									X										
Proteaceae	<i>Roupala complicata</i>	Danto																			
Rosaceae	<i>Licania arborea</i>	Ojoche																			
Rubiaceae	<i>Calycophyllum candidissimum</i>	Macroño										X	X								
Rubiaceae	<i>Chione costarricensis</i>	Fruita de pava																			
Rubiaceae	<i>Genipa americana</i>	Guaitil												X							
Rutaceae	<i>Zanthoxylum ssp.</i>	Lagartillo								X											
Sapindaceae	<i>Cupania glabra</i>	Cascú																			
Sapindaceae	<i>Dipterodendron costarricensis</i>	Gallinazo																			
Sapotaceae	<i>Bumelia lankesteri</i>	Espino																			
Sapotaceae	<i>Chrysophyllum cainito</i>	Caimito								X					X						
Sapotaceae	<i>Sideroxylon capiri</i>	Tempisque										X	X								
Simarubaceae	<i>Simaruba amara</i> , <i>S. glauca</i>	Aceituno												X							
Solanaceae	<i>Acnisus arborescens</i>	Guaitle																			
Sterculiaceae	<i>Guazuma tomentosa</i>	Guácimo																			
Sterculiaceae	<i>Guazuma ulmifolia</i>	Guácimo										X									
Sterculiaceae	<i>Sterculia apetala</i>	Panará																			
Sterculiaceae	<i>Theobroma cacao</i>	Cacao																			
Theaceae	<i>Laplacea semiserrata</i>	Campano																			
Tiliaceae	<i>Apeiba appendiculata</i>	Burlo																			
Tiliaceae	<i>Apeiba tibourbou</i>	Peine de Mico																			
Tiliaceae	<i>Goethalsia micrantha</i>	Guácimo blanco																			
Tiliaceae	<i>Laeha sermanii</i>	Guácimo colorado																			
Tiliaceae	<i>Laeha speciosa</i>	Guácimo macho																			
Tiliaceae	<i>Tichospermum mexicanum</i>	Capulín colorado																			
Ulmaceae	<i>Trema micrantha</i>	Capulín blanco																			
Ulmaceae	<i>Ulmus mexicana</i>	Tirra																			
Verbenaceae	<i>Citharexylum costarricensis</i>	Dama																			
Vochysiaceae	<i>Vochysia ferruginea</i>	Botarrama																			

Family	Scientific name	Common name	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Vochysiaceae	<i>Vochysia guatemalensis</i>	Mayo blanco																			
Vochysiaceae	<i>Vochysia hondurensis</i>	Charcho					X										X			X	
Winteraceae	<i>Drimys granadensis</i>	Chile																			
Zygophyllaceae	<i>Guaicum sanctum</i>	Guayasán real																			X

Bursera simarouba, "Naked Indian Tree"
(foto Otto Hofkes)

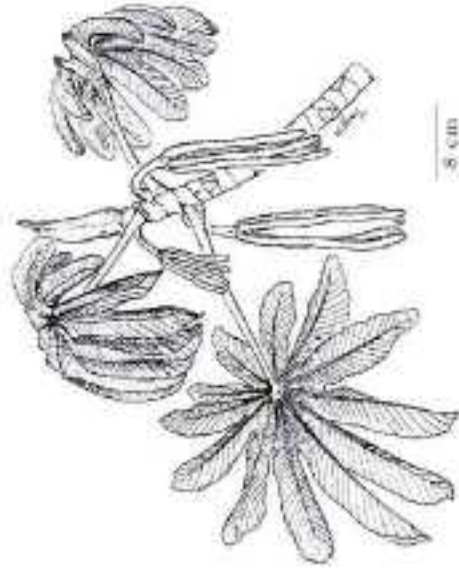
Epiphyte op één van de *Quercus*-soorten in de omgeving van de Trojan Lodge
(foto Otto Hofkes)

BIJLAGE II: MIEREN, grappige dieren!

Op onze reis hebben we heel wat soorten mieren gezien. Ik laat een paar bomen die een bijzondere band met mieren hebben.

1. *Cecropia*.

Behorend tot de *Cecropiaceae*, vroeger gerekend. Het geslacht *C.* omvat *C. sciadophylla*. In Suriname: Boesimbaum, Trompetbomen. Het zijn waar een stuk bos open gekapt is en op is. Zij gaan zo snel mogelijk het gat weer bos. Ze groeien heel snel, hun hebben steeds tussenschotten. Geen hout groeien. Deze bomen worden meestal opvolgende boomsoorten, breken of De stam vormt bij ieder tussenschot een (meestal van het geslacht *Azteca*) bijten ruimte tussen de schotten in de stam als bijten de werkers door een tussenschot om ruimte te maken. Dat gaat goed als er geen andere kolonie zit. In dat geval wordt er gevochten tot een groep alleenheerser in deze *Cecropia* is. Wordt hun boom door andere dieren bezocht dan komen de *Azteca*'s in massa naar buiten en proberen de 'aanvallers' af te weren. Bladsnijder mieren mijden deze boom dan ook meestal.

werd deze familie wel tot de *Moraceae* verschillende soorten, veel voorkomend is b.v. papaja, oudere literatuur heeft het over pionier soorten, je ziet steeds langs wegen plekken waar een oude grote boom omgevallen vullen en vormen de eerste aanzet tot nieuwe beginnende stam en de takken zijn hol en maken maar groeien, omhoog groeien en niet oud: ze worden overgroeid door vallen om.

wat dunnere plek, mieren koninginnen daar een gaatje, kruipen erin en gebruiken de eerste nest. Als hun kolonie wat groter wordt

! *Acacia*.

Van dit geslacht uit de *Mimosaceae* bestaan ook weer verschillende soorten als *A. collinsii* en *A. sphaerocephala*. Sommige maken zeer grote dorens. Men spreekt wel van *Fluitacacia*, omdat de gaatjes die mieren in die dorens maken, als de wind er langs gaat een fluitend geluid produceren. Het zijn lange, slanke mieren die zich naar binnen bijten in de dorens en die daarin hun hele kolonie vormen. Het is onvoorstelbaar hoeveel dieren, met broed en al in zo'n doren kunnen huizen. Het geslacht *Crematogaster* ('Hangbuikmieren?') is hier bezig.

De Acacia heeft nog iets leuk voor die mieren: aan de top van de blaadjes groeien vaak kleine gele lichaampjes die duidelijk voor mieren heel aantrekkelijk zijn. Raakt een dier de struik aan, of als andere mieren proberen ook wat te pakken dan stormen de doorbewoners naar buiten en straffen dat af.

! Schimmelsoort.

Enorm zijn de nesten van Atta's, Parasolmieren, Bladsnijders of Draagmieren.

Deze diertjes onderhouden een bepaalde soort schimmel. Ze zorgen dat deze voedsel krijgt, dat er geen andere schimmels in gaan groeien, voldoende vochtig blijft etc. Sporen ampjes worden afgebeten, waardoor er een soort bloemkooltjes (alles op microformaat) groeien. Daar gaat het de mieren om: het is hun voedsel.

Vanuit het nest gaat een stoom werksters uit, ze klimmen in een struik of boom naar hun gading, knippen stukjes blad af en rennen weer terug naar het nest, waar andere werksters het blad verder fijnkauwen en het zo plaatsen dat de schimmel erin kan groeien. Daarvoor zijn natuurlijk grote ruimten onder de grond nodig die op de goede hoogte van vochtigheid en temperatuur liggen. Werksters hebben dat uitgegraven en het zand naar buiten gebracht. Dat is ook het enige wat je ervan ziet: een grote platte hoop zand met een paar gaten erin. Vanuit die gaten (luchtkokers, tevens toegangspoorten) vertrekken de heerbanen waarover de bladhalers heen en terug lopen. Die banen kunnen tientallen meters lang zijn, ik zag er in Rincon de la Vieja een van zeker 50 meter en nog was ik niet bij de belaagde boom. Opvallend is dat de mieren deze wegen vaak vrij van voor hen hinderlijke grasjes, steentjes e.d. houden, je ziet de banen duidelijk lopen, vaak 10 tot 15 cm breed.

Een volgroei nest kan een miljoen of meer dieren huisvesten, waarbij een grote diversiteit in werkster vormen optreedt: Heel kleine diertjes die voor broedzorg werken, groter die kauwen aan de bladtoevoer en het graaiwerkdoen, nog grotere die de eigenlijke bladhaaldienst hebben en heel forse die bij de toegangen waken of ook wel langs de wegen patrouilleren.

De koningin, die de kolonie gestart heeft na haar bruidsvlucht, is het enige eierleggende wijfje. Ze is dan ook tot wanstaling uitgegroeid en doet niets anders dan eieren leggen die door kleine werksters meteen naar de larve kamers gebracht worden. De koningin kan niet meer lopen, wordt schoonhouden en gevoed door nurses.

Op gezette tijden komen er ook gevleugelde mannetjes (uit onbevruchte eitjes) en volledige gevleugelde wijfjes groot. De kolonie gaat op een goede dag 'roken' van de mieren die ter bruidsvlucht vertrekken. Enkele mannetjes zullen een wijfjes weten te bevruchten, daarna sterven ze alle. Van de bevruchte wijfjes zal een enkele een kuiltje weten te graven en haar eerste broed groot brengen en niet te vergeten het schimmel propje dat ze in haar krop heeft weten te planten en te voeden met haar uitwerpselen. Als dat allemaal lukt en de eerste werksters uitkomen is zij koningin geworden.

Hans Pfeiffer

BIJLAGE III: WAARGENOMEN VOGELS

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands	TITANIDAE	TITANIDAE	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03	03
TITANIDAE	TITANIDAE	TITANIDAE																			
Grote tinamoe	Great Tinamou	Tinamus major									1				1						
Kleine tinamoe	Little Tinamou	Crypturellus soui													1	2					1
PELICANEN	PELLICANS	PELICANIDAE																			
Bruine pelikaan	Brown Pelican	Pelecanus occidentalis	150	20	1								10	120	50	250	120	500	3		
JAN-VAAK-GENTEN	BOOBIES	SULIDAE																			
Bruine gent	Brown Booby	Sula leucogaster														10					30
AALSCHILVERS	SKIMMERS	PHALACROCORACIDAE																			
Bigua-salscholver	Booby / Olivaceous Cormorant	Phalacrocorax brasilianus	30	1	1									3							
SLANGENHALSVOGELS	FRIGATES	FRIGATIDAE																			
Amerikaanse slangenhalsvogel	Anhinga	Anhinga anhinga	2	1	2									1	2						
FRIGATVOGELS	FRIGATEBIRDS	FRIGATIDAE																			
Amerikaanse fregatvogel	Magnificent Frigatebird	Fregata magnificana				20	20							40	20	25	25	30	1		
Grote fregatvogel	Great Frigatebird	Fregata minor														2	1	1			
REIERS	HERONS	ARDEIDAE																			
Amerikaanse blauwe reiger	Great Blue Heron	Ardea herodias	4	3					1					4	12	1	1				
Grote silverreiger	Great Egret	Casmerodius albus	40	4	20				4				100	20	10	10	1	1	1		1
Witbuikreiger	Tricolored Heron	Egretta tricolor													5	1	2	2			
Kleine blauwe reiger	Little Blue Heron	Egretta caerulea	10	10	25	15					1			10	10	5	2	1			
Amerikaanse kleine silverreiger	Snowy Egret	Egretta thula			200	10	50							20	20		55	15	1		
Koereiger	Cattle Egret	Bubulcus ibis	150	20	10		30	10	40	30	20	15	30	30	10	300	40	30	25		1

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands			02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03	03
Groene reiger	Green Heron	Butorides virescens	3	6	3	10							10	1	3	4	1				
Zwak/Rechtreiger	Black-crowned Night-heron	Nycticorax nycticorax	2	20	4																
Geelkruinrak	Yellow-crowned Night-Heron	Nyctanassa violacea		3	3								1	1	3						
Schuitbozeiger	Boat-billed Heron	Cochlearius cochlearius	10											1	1	1					
Mexicaanse tijger-voerdorp	Bare-throated Tiger-Heron	Tigrisoma mexicanum		3	2							4			1	1					
Geesteepte tijger-voerdorp	Fasciated Tiger-Heron	Tigrisoma fasciatum					1														
GOEVAARS	STORKS	CICONIIDE																			
Kwikpoolevaer	Wood Stork	Mycteria americana		3				30		30			30	25	3	1					
Jabiru	Jabiru	Jabiru mycteria								7											
IBISSEN & LEPELAARS		IBISSES & SPURWILLS																			
Mitte Ibis	White Ibis	Eudocimus albus											6	15	2	20	10	1			
Zwarte Ibis	Glossy Ibis	Plegadis falcinellus											10								
Rode lepelaar	Rosette Spoonbill	Ajaja ajaja											20	25	1	7	1				
ZWARLEN, GANZEN & EENDEN		SWANS, GEESE & DUCKS																			
Rosse Fluiteend	Fulvous Whistling-Duck	Dendrocygna bicolor											100								
Zwartbuikvultend	Black-bellied Whistling-Duck	Dendrocygna autumnalis											500	100							
Blaauwvoulgeling	Blue-winged Teal	Anas diazona											50	50	0						
GREK VAN DE NILLRE REBELD		AMERICAN VULTURES																			
Zwarte gier	Black Vulture	Coragyps atratus	70	150	200	20	100	300	100	80	30	5	25	50	20	60	30	50	60	60	5
Roedkopgier / Falkkopgier / Koningsgier	Turkey Vulture	Cathartes aura	5	10	15	5	20	100	40	35	70	10	70	10	20	65	10	10	20	10	5
VISARENDE	King Vulture	Sarcosampus papa							1												
	OSPREYS	PANDIONIDE																			
Vlaarend	Ceryle	Pandion haliaetus											1	6	1						1

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands																					
HAVIKRACHTIGER	HAWKS, KITES & EAGLES	ACCIPITRIDAE	02																		
Grijskopmeeuw	Gray-headed Mite	Leptodon cayanensis		1																	
Zwijnstaartmeeuw	American Swallow-tailed Kite	Elanoides forficatus																		4	1
Amerikaanse grijze meeuw	White-tailed Kite	Elanus leucurus	1																		
Slakkenmeeuw	Snail Kite	Rostrhamus sociabilis											2								
Tandmeeuw	Double-toothed Kite	Harpagus bidentalis						1								1	1				
Langpootklekandief	Crane Hawk	Geranoopiza caerulescens											1								
Zwarte buizerd	Common Black-Bawk	Buteogallus anthracinus							1					1							
Pacifische zwarte buizerd	Mangrove Black-Hawk	Buteogallus subtilis												2							
Grijze buizerd	Gray Hawk	Asturina nitida			1				1			1			1	1					
Nezbuizerd	Roadside Hawk	Buteo magister			1				2	1	10	1									2
Breedvleugelbuizerd	Broad-winged Hawk	Buteo platypterus																			
Kortstaartbuizerd	Short-tailed Hawk	Buteo brevyrurus																			1
Bandstaartbuizerd	Zone-tailed Hawk	Buteo albionotatus													1						
Roodstaartbuizerd	Red-tailed Hawk	Buteo jamaicensis																			2
CARACARA'S & VALKEN	CARACARAS & FALCONS	FALCONIDAE																			
Kuifcaracara	Crested Caracara	Caracara cheriway																			
Geslkipcaracara	Yellow-headed Caracara	Milvago chimachina																			
Lachvalk	Laughing Falcon	Herpetches cabbinnens																			1
Gestrepte bosvalk	Barrd Forest-Falcon	Micrastur ruficollis																			1
Grote bosvalk	Collared Forest-Falcon	Micrastur secaltorquatus																			1
Amerikaanse torenvalk	American-Kestrel	Falco sparverius																			2
Vleermuisvalk	Bat Falcon	Falco rufigularis																			

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands			02	02																	
Slechtvalk	Ferruginous Falcon	Falco peregrinus															1				
HORRO'S	CURASSOWS, GUANS & CHACHALACAS	CUCULITIDAE																			
Bruine Chachalaca	Plain Chachalaca	Ortalis vetula	2							1											
Grijskopchachalaca	Gray-headed Chachalaca	Ortalis cinereiceps														3	2				
Ruifslakhoen	Crested Guan	Penelope purpurascens									4										
Zwarte goaan	Black Guan	Chamaepetes unicolor																			2
Bruine hoekje	Great Curassow	Crex subra				2		1													
FAZANTEN, KWARTELS & PATRIJZEN	PHEASANTS, QUAILS & ALLIES	PHASANTIDAE																			
Vierbuikbobbite	Spotted-bellied Bobwhite	Collinus leucopogon											10								
KOERLANS	LIMPINGS	ARMATIDAE																			
Koerlan	Limpkin	Aramus guarauna											20								
KALLER	RAILS, GOOTS & GALLINULES	RALLIDAE																			
Amerikaans purperhoen	Purple Gallinule	Porphyrio martinica	10										20	1							
Naleghoen	Common Gallinule	Gallinula chloropus											10	1							
JACANA'S	JACANAS	JACANTIDAE																			
Jacana	Northern Jacana	Jacana spinosa		20	5	4	2		1				100	100		12	1				
SCHOLESTERS	OYSTERCATCHERS	HAEMATOPODIDAE																			
Amerikaanse bonte scholekster	American Oystercatcher	Haematopus palliatus																			2
STELTKRUIEN & KLUITEN	AVOETS & STILTS	RECURVIROSTRIDAE																			
Amerikaanse steelkruif	Black-necked Stilt	Himantopus mexicanus		20			20						5	30	3	10					
GRTELEN	THICK-KNEES	BURHINIDAE																			
Caribische griel	Double-billed Thick-knee	Burhinus bistriatus								5	3	21	2	1							

Naam	Engels FLOWERS & LARKINGS	Latijn CHARADRIIDAE	15 02	16 02	17 02	18 02	19 02	20 02	21 02	22 02	23 02	24 02	25 02	26 02	27 02	28 02	29 02	30 03	04
Nederlands PLEVIEREN																			
Amerikaanse goudplevier	Lesser Golden-Plover	Plovialis dominica		2									2						
Amerikaanse bontbekplevier	Semipalmated Plover	Charadrius semipalmatus			5														
Dikkebekplevier	Wilson's Plover	Charadrius wilsonia												4	9				
STRANDLOFERS, SNIPPER & VERAMTEN		SCALOPTRIDAE																	
Kleine grijze snip	Short-billed Dowitcher	Limnodromus griseus											10						
Grote grijze snip	Long-billed Dowitcher	Limnodromus scalognaeus											20						
Regenwulp	Whimbrel	Numenius phaeopus		3	2								25		1	1	1		
Grote reepoortruiter	Greater Yellowlegs	Tringa melanoleuca											2	6	2	1	1		
Kleine reepoortruiter	Lesser Yellowlegs	Tringa flavipes											13						
Amerikaanse boortruiter	Solitary Sandpiper	Tringa solitaria											10					1	
Amerikaanse bevertroper	Spotted Sandpiper	Actitis macularia		2		3		1					4	1	3	4	7		
Willet	Willet	Castrotophorus americanus											50	35		13	13		
Steenloper	Ruddy Turnstone	Arenaria interpres											2	6			7		
Deitsenstrandloper	Sanderling	Callidris alba			5													50	
Kleinste strandloper	Least Sandpiper	Callidris minutilla															5		
Bogwarts strandloper	White-rumped Sandpiper	Callidris fuscollorella											12						
Beide strandloper	Baird's Sandpiper	Callidris bairdii													2				
Gestreepte strandloper	Pectoral Sandpiper	Callidris melanotos											20						
Stietstrandloper	Stilt Sandpiper	Micropalama hianscopus											1						
MEUNER & STERNS	GAULES & TERNS	LARIDAE																	
Lachneuw	Laughing Gull	Larus atricilla											5	100		3			

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands																					
Grote stern	Sandwich Tern	<i>Sterna sandwichensis</i>											1	1	1	30					
Koningsster	Royal Tern	<i>Sterna maxina</i>			3								1	100	1	13					
SCHAMBERKEN	SKIMMERS	PHYNGHOPTIDAE																			
Amerikaanse schaarsbek	Black Skimmer	<i>Rynchops niger</i>													12						
DUIVEN	PIGEONS & DOVES	COLUMBIDAE																			
Bandstaartduif (Witkeelduif)	Band-tailed Pigeon	<i>Columba fasciata (albiflamma)</i>																			1
Rosse duif	Fair-vented Pigeon	<i>Columba cayennensis</i>														4					
Roodnavelduif	Red-billed Pigeon	<i>Columba flavirostris</i>	2	1	5	2				3		2	20	1							
Kortnavelduif	Short-billed Pigeon	<i>Columba nigrirostris</i>	5	4		1	3									1	4	1	1		
Purperduif	Ruddy Pigeon	<i>Columba subvinacea</i>											2								2
Treurduif	Mourning Dove	<i>Senaide macroura</i>				3															
Witvegeeltreurduif	White-winged Dove	<i>Senaide asiatica</i>	1							6	2	6	1	10	6						
Dwegdouif	Plain-breasted Ground-Dove	<i>Columbina minuta</i>							1												1
Dreengouif	Ruddy Ground-Dove	<i>Columbina talpacoti</i>			1	2	1	3				4	5	8							2
Incoduif	Inca Dove	<i>Columbina inca</i>	2							1	1	1	10	11	4	5	2				
Verreux' duif	White-tipped Dove	<i>Lopholia verreauxi</i>									1	10	2			4	1				1
PAPEGAAIEN	PARROTS	PSITTACIDAE																			
Geevlengelaar	Scarlet Macaw	<i>Ara macao</i>														16	6				
Finsch' acatinga	Crimson-fronted Parakeet	<i>Acatinga finschi</i>	10	4																	4
Jamaicaanse acatinga	Olive-throated Parakeet	<i>Acatinga hahn</i>	4			2		2													
Ivoocaratinga	Orange-fronted Parakeet	<i>Acatinga canicularis</i>		20																	
Hoffmanns parkiet	Sulphur-winged Parakeet	<i>Pyrrhura hoffmanni</i>																			7
Toviparkiet	Orange-chinned Parakeet	<i>Protoparce jugularis</i>								2		3				20					

Naam		15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04	
Nederlands		02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03	03	
Engels		Latijn																			
Boodsvoorhoofdpepegai	Red-fronted Parrotlet																				
Boodsorpepegai	Brown-hooded Parrot					8															
Witkopsmarzietje	White-crowned Parrot	2	1	10					1	1											
Witvoorhoofdmezone	White-fronted Parrot	4	1						2			6	1								
Geelwangmezone	Red-lored Parrot	3	10	5					2	3	2	3	1		3						
Geelkamsone	Yellow-naped Parrot								7	7	7	5									
Grote amazone	Nealy Parrot			3			2	1	2	1	1	1									
KCEKX-KEN	CUCKOOS																				
Mangrovekeekoek	Mangrove Cuckoo		1																		
Zekhoornkeekoek	Squirrel Cuckoo	1	1	2			2			1				2							
Kleine ani	Smooth-billed Ani	30																			
Groefstareliant	Groove-billed Ani			50	3	20		1	2	6	20	30		10	20						
Lijsterkeekoek	Least Ground-Cuckoo																				
UTLEN	TYPICAL OWLS																				
Mangroveechtervlieg	Pacific Screech-Owl																				
Ridgway's overgull	Ridgway's Pygmy-Owl																				
REUZENNACHTZWALLEN	POTOOS																				
Grijze reuzernacht-zwaluw	Common Potoo			1																	
NACHTZWALLEN	NIGHTJARS																				
Texasnachtzwaluw	Lesser Nighthawk																				
Pourouque	Pourouque	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
GIERZWALLEN	SWIFTS																				
Zwarte gierzwaluw	Black Swift	10																			10

Naam		Engels		Latin		15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands		White-collared Swift	Streptoprocne zonaris	1																				
witroogglanzvaluw		Chimney Swift	Chaetura pelagica					20									1					1		
Schoorsteenpietervaluw		Gray-rumped Swift	Chaetura cinereiventris								30	2												
Grijsstuitglanzvaluw		Costarican Swift	Chaetura furcata															10	10	20				
Costaricaanse gierzwaluw		HUMMINGBIRDS	TROCHILIDAE																					
KOLIBRIES		Green Hermit	Phaethornis guy					1	3															
Groene herenietkolibrje		Western long-tailed Hermit	Phaethornis longirostris								1													
West. Langstaartherenietkolibrje		Stripe-throated Hermit	Phaethornis striigularis								5													
Streepkeelherenietkolibrje		Little Hermit	Phaethornis longuemareus																					
Kleine herenietkolibrje		Green-fronted Lancedoll	Doryfera ludovicianae																					
Greenvoorthoedlancedollkolibrje		Scaly-breasted Hummingbird	Ceryleptes cuculleris															1	1	1				2
Schubberstkolibrje		White-necked Jacobin	Florisuga mellivora								2													
Witnekkolibrje		Green Violet-ear	Colibri thalassina																					
Groene violetoorkolibrje		Violet-headed Hummingbird	Elaeis guineensis								1													
Fearsaokolibrje		Black-crested Coccyze	Lophoceros helianus									1												
Zwartkuifkoketkolibrje		Fiery-throated Hummingbird	Pentstemon insignis																					
Iezekolibrje		Violet-crowned Woodnymph	Thalurania colombica																					
Violetkrulboshoorn		Blue-throated Golden-tail	Elyocichla alpestris																					
Goedstaarttafferkolibrje		Rufous-tailed Hummingbird	Amazilia baezleri																					
Roedstaartamazilia		Cinnamon Hummingbird	Amazilia rufica																					
Manektkleurige amazilia		Steeley-vested Hummingbird	Saucerottia saucerottii																					
Blaauwbuikkolibrje		Snowy-bellied Hummingbird	Saucerottia edwardi																					
Edwards kolibrje		Purple-throated Mountain-gem	Lampornis calanthe																					
Purperkeeljuweelkolibrje																								

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands	Engels	Latijn	02																		
Grijshoortjuweelkolibrije	Gray-tailed Mountain-gem	Trogon melanocephalus																			
Rivoli's kolibrije	Magnificent Hummingbird	Eugenes fulgens																			
Paarkekrunfaeënkolibrije	Purple-crowned Fairy	Heliothryx bartschi						1													
Costaricaanse boself	Magenta-throated Woodstar	Calliphlox bryantae																			
Vulkankeolibrije	Volcano Hummingbird	Selasphorus flavirufa	20																		
TROGONS	TROGONS	TROGONIDAE																			
Zwartkoptrogon	Black-headed Trogon	Trogon melanocephalus								1			5	3							
Violettrogon	Violetaceous Trogon	Trogon violaceus						1					1								
Zwartkeeltrogon	Black-throated Trogon	Trogon rufus						1													
Mascóna's trogon	Slaty-tailed Trogon	Trogon massei						1	1	2						4	2	1			
Quetzal	Resplendent Quetzal	Pharomachrus mocinno																			
IJSVOGELS	KINGFISHERS	ALCEDINIDAE																			
Bendijsvogel	Belted Kingfisher	Ceryle alcyon				2	1	1													
Amerikaanse rouwenijsvogel	Pied Kingfisher	Ceryle torquata																			
Amazoniejsvogel	Amazon Kingfisher	Chloroceryle amazona																			
Groene ijsvogel	Green Kingfisher	Chloroceryle americana																			
Groenbruine ijsvogel	Green-and-rufous Kingfisher	Chloroceryle inda																			
Groene dwergijsvogel	American Pygmy Kingfisher	Chloroceryle aenea																			
MOTNOTS	MOTNOTS	MOTACIDAE																			
Blauwkopmotnot	Blue-crowned Motmot	Momotus mexicanus																			
Rosse motnot	Rufous Motmot	Baryphthengus nassii																			
Breednavelmotnot	Broad-billed Motmot	Electron platyrrhynchum																			
Wenkbraunmotnot	Turquoise-browed Motmot	Eumotus superciliosus																			

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands			02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03	03
GLANSVOGELS	JACANARS	GALBULITRICE																			
Roedstaartglansvogel	Rufous-tailed Jacamar	<i>Galbula ruficauda</i>						1							1						
BAWROE-KOEKEN	RUFFEDS	BUCCONIDAE																			
Witnekkedkoeke	White-necked Puffbird	<i>Scotharcus macrorhynchos</i>					2														
TOEKANS	TOUCANS	RAMPHASTIDAE																			
Halvbandarazari	Collared Aracari	<i>Pteroglossus torquatus</i>	2		1	2	0				4										
Vuursnevelarazari	Fiery-billed Aracari	<i>Pteroglossus frontalis</i>														5	3	3			
Geelroepeseyreter	Yellow-eared Toucanet	<i>Selenidera spectabilis</i>	1																		
Zwavelberstoeke	Keel-billed Toucan	<i>Ramphastos sulfuratus</i>	1					1			4	7	6								
Zwartneveltoekan (Swainsons toekan)	Black-mandibled Toucan	<i>Ramphastos ambigua (swainsonii)</i>	1		4	1	8		1						1			3	2	1	
SPEDRICK	WOODPECKERS	PICIDAE																			
Eikelapecht	Acorn Woodpecker	<i>Melanerpes formicivorus</i>																			3
Goudnekepecht	Golden-naped Woodpecker	<i>Melanerpes chrysogastrus</i>																			1
Zwartwangspecht	Black-cheked Woodpecker	<i>Melanerpes nuchezensis</i>			1	1	2	3	1	2											
Roodkruispecht	Red-crowned Woodpecker	<i>Melanerpes rubricapillus</i>														6	3	2			
Hoffmanns specht	Hoffmann's Woodpecker	<i>Melanerpes hoffmanni</i>	2	1						2	4	6	2	4	6						
Geelbuikspecht	Yellow-bellied Sap sucker	<i>Sphyrapicus varius</i>								1											
Geelroepse heinspecht	Lineated Woodpecker	<i>Dryocopus lineatus</i>					1					1									
Koningspecht	Pale-billed Woodpecker	<i>Carpodacus guatemalensis</i>						3								1					
OVERVOGELS	OVERBIRDS	FURNARIIDAE																			
Spaermanns xenops	Plain Xenops	<i>Xenops minutus</i>																			2
MUTTSPECHTEN	WAXCREPERS	DEMDICULPTIDAE																			
Struivleugelmuis-specht	Sawny-winged Woodcreeper	<i>Dendrocopos anabatina</i>																			2

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands			02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03	03
Magnavulmuisspecht	Hedge-billed Woodreeper	Glycybrychus epizucus						3									1				
Reuzenuisspecht	Strong-billed Woodreeper	Xiphocolaptes prurocapitrynchus																			1
Hoedelijke gebandelde muisspecht	Northern Banded Woodreeper	Dendrocolaptes seneciithonae				4	1														
Coccamuisspecht	Cocoa Woodreeper	Xiphobrychus (gutt.) susurrans						3													
Zwartgestrepte muisspecht	Black-striped Woodreeper	Xiphobrychus lechrynosus			1																1
Gevlekte muisspecht	Spotted Woodreeper	Xiphobrychus erythropylus			1	1															
Streepkopmuisspecht	Weak-headed Woodreeper	Lepidocolaptes sulaevecii			1		3	2													
MIEVŪGELS	ANTBIRDS	FORMICARIIDAE																			
Zebraanloeklauwier	Fasciated Antshrike	Cyathiaetus lineatus						2	1									1			
Gebandelde anecklauwier	Barred Antshrike	Thamophilus colliatus												2							
Zwartkapnieklauwier	Black-hooded Antshrike	Thamophilus bridgessi													3				1		
Weselijke gevlekte anecklauwier	Western Slaty Antshrike	Thamophilus atrinucha						1													
Bosmievireo	Plain Antvireo	Dryobalanus castalis														1					
Streepkapmievireo	Streak-crowned Antvireo	Dryobalanus striaticeps						1													
Tisnauervogel	Dusky Antbird	Coccothraupis tyrannina						1							2	1					
Waukopmievogel	Rare-crowned Antbird	Gymnocyclus audiceps																			1
Bruinrugmievogel	Chestnut-backed Antbird	Myrmeciza exsul						1							1						
Blaauwkeermievogel	Inaequalis Antbird	Myrmeciza inaequalis				1															
Zwartkeelsterlijster	Black-faced Antthrush	Formicarius analis								1						1					1
LOTTINGA'S	COTTINGAE	COTTINGAE																			
Rosse paha	Rufous Paha	Lipeogus unirufus						1													
Orieleklokvogel	Three-wattled Bellbird	Procnias tricarunculata									1										

Natuur	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands																					
MANAKINS	MANAKINS	PIPERIDAE																			
Wittegagnanakin	White-collared Manakin	<i>Manacus candei</i>					3	2	3												
Oranjekraagmanakin	Orange-collared Manakin	<i>Manacus aurantiacus</i>													2	3				1	
Langstaartmanakin	Long-tailed Manakin	<i>Chiroxiphia linearis</i>									10	2									
Geelbroekmanakin	Red-capped Manakin	<i>Pipra mentalis</i>							1												
TIJRVANEN	AMERICAN / TYRANT FLYCATCHERS	TYRANNIDAE																			
Chaparralvliegenvikker	Northern Beardless Tyrannulet	<i>Empidonax inornatus</i>							1			1									
Geelbuikelenia	Yellow-bellied Elaenia	<i>Elaenia flavogaster</i>	2		1			2													
Bergelenia	Mountain Elaenia	<i>Elaenia frontalis</i>		1															1	1	3
Bergbeekchuri	Torrent Tyrannulet	<i>Serpophaga cinerea</i>																		2	3
Okerbuikpatrijs	Ocker-bellied Flycatcher	<i>Myiobates olivaceus</i>						5													
Olijfstriepvliegenvikker	Olive-striped Flycatcher	<i>Myiobates olivaceus</i>						1	2												
Brilvliegenpikker	Sally / Nistletoe Tyrannulet	<i>Myiodynastes luteiventris</i>					1	1													
Zwartkapduergtiran	Black-capped Flycatcher	<i>Myiodynastes luteiventris</i>						1													
Geelbuikchoffelstaaf	Common Tody Flycatcher	<i>Todirostrum cinereum</i>	1				4	1	2	1					1				3	2	
Geelbuiktiran	Tufted Flycatcher	<i>Nitrophenes phaeoacercus</i>																			
Oestelijke bospleisole	Eastern Wood-Fewee	<i>Contopus virens</i>	1																		2
Berkonfeetiran	Yellow-bellied Flycatcher	<i>Rhipidoxa flaviventris</i>							1												
Blauwfeetiran	Alder Flycatcher	<i>Rhipidoxa alpestris</i>																			1
Kleine feeltiran	Least Flycatcher	<i>Rhipidoxa minima</i>																			1
Zwartkapfeetiran	Black-capped Flycatcher	<i>Rhipidoxa atriceps</i>																		1	2
Zwarte pleisole	Black Phoebe	<i>Sayornis nigricans</i>	2							2											2

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands			02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03	03
Langstaarttiran	Long-tailed Tyrant	<i>Colonia calopus</i>						2													
Goudstuitkatilla	Bright-rumped Attila	<i>Attila spadiceus</i>						2								1	2	3	1		
Ronnikkaptiran	Dusky-capped Flycatcher	<i>Myiarchus tuberculifer</i>						1				1	2			1					
Grijskeeltiran	Ruf-throated Flycatcher	<i>Myiarchus cinerascens</i>						1		1			1	2							
Grote kuiltiran	Great Crested Flycatcher	<i>Myiarchus crinitus</i>	1																		
Grote kiskadee	Great Kiskadee	<i>Pitangus sulphuratus</i>	10	20	30	10	20	20	10	5	5	20	20	20	20	20	15	15	5	2	8
Boonewaldiran	Soot-billed Flycatcher	<i>Megascylus pitangus</i>		3				1								1		1			
Boodkruintiran	Social Flycatcher	<i>Myiastetes similis</i>	2	5	5	10	10	10	10	4	2	5	10	10	10	10	5	5	5		
Grijskruuldiran	Gray-capped Flycatcher	<i>Myiastetes granadensis</i>						1													
Mitlingdiran	White-ringed Flycatcher	<i>Conopias albobittata</i>						4													
Gestreepte kiran	Streaked Flycatcher	<i>Myiodynamastes aequalis</i>						1								1	1				
Picottitral	Piratic Flycatcher	<i>Legatus leucobaius</i>						2								2	4	5	1		
Tropische koningdiran	Tropical Kingbird	<i>Tyrannus melancholicus</i>	7	25	20	5	10	10	20	5	4	10	5	30	30	50	15	15	15	15	2
Zwalekstaartkoningsdiran	Scissor-tailed Flycatcher	<i>Tyrannus forficatus</i>						1		50	40	20	3	20	12						
Bronzen schiffornis	Thrush-like Schiffornis	<i>Schiffornis torquatus</i>									2										
Ranselbekarde	Cinnamon Becard	<i>Pachyrhamphus cinnamomeus</i>						2					1								
Grote beharde	Rose-throated Becard	<i>Pachyrhamphus aglaiae</i>													2	2					
Maskeertityra	Masked Tityra	<i>Tityra senilifasciata</i>						4		2					4	5					
Zwartkruintityra	Black-crowned Tityra	<i>Tityra inguicitor</i>														1			1		
ZWALLEN	SWALLOWS	HIRUNINIDAE																			
Purpersewalv	Purple Martin	<i>Frogne sabis</i>														5	2	4	1		
Grijsborstpurperswalv	Gray-breasted Martin	<i>Frogne chalybea</i>						1	4	7						1	1				
Mangrovewalv	Mangrove Swallow	<i>Tachycineta thalassina</i>	2	20	20	20	20							1	3	20	20	10	20		

Naam		Engels		Latijn		15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands		Engels		Latijn		02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03
Dleuwitte swaluw	Blue-and-white Swallow	<i>Cyanocephalus cyanocephalus</i>	50	25	15								2					2	1	1	1	10	10	30
Noord-Amerikaanse zuulougeluwaluw	Northern Rough-winged Swallow	<i>Stelgidopteryx serripennis</i>	30	4							10										3	2		
Zuid-Amerikaanse zuulougeluwaluw	Southern Rough-winged Swallow	<i>Stelgidopteryx ruficollis</i>									2													
Oceaanwaluw	Bank Swallow	<i>Hirundo riparia</i>											2				1	2						
Amerikaanse Klirzuluw	Cliff Swallow	<i>Hirundo fulva</i>														90	900							30
Boerenwaluw	Barn Swallow	<i>Hirundo rustica</i>														100	20							
ZILDEVLIESENVAANGERS	SILKY-FLYCATCHERS	PTILINONOTIDAE																						
Langstaartstijde- vliedenvanger	Long-tailed silky-flycatcher	<i>Psittopyna caudata</i>																				1	2	5
WATERSPREFEUNER	DIPPERS	CINCLIDAE																						
Noord-Amerikaanse waterzorsseu	American Dipper	<i>Cinclus mexicanus</i>																				2	1	3
WINTERKOMINGEN	WRNNS	TREXILCORYTHIDAE																						
Fliegerwinterkoning	Band-backed Wren	<i>Campylorhynchus zonatus</i>										2												
Roodnekwinterkoning	Rufous-bellied Wren	<i>Campylorhynchus rufinucha</i>													10	10	10	10	10	10	1	1		
Zwartkeelwinterkoning	Black-throated Wren	<i>Thryothorus atrigularis</i>										1												
Geveze winterkoning	Riverside Wren	<i>Thryothorus semibadius</i>													1	1		2	2	2	2			
Kastanje winterkoning	Bay Wren	<i>Thryothorus nigricapillus</i>										1	3											
Streepbust winterkoning	Stripe-breasted Wren	<i>Thryothorus thocaticus</i>										1	1											
Vale winterkoning	Pale Wren	<i>Thryothorus nestus</i>												1										
Ruizw winterkoning	House Wren	<i>Troglodytes aedon</i>										1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Oekleuige winterkoning	Ochraceous Wren	<i>Troglodytes ochraceus</i>																						1
Bronns winterkoning	Tirberline Wren	<i>Thryothorus breweri</i>																						1
Bos winterkoning	White-breasted Wood-Wren	<i>Hemicocchnus leucostictus</i>										1												

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04				
Nederlands	Engels	Latijn																							
Grise bosinzeikoning	Gray-breasted Wood- Wren	<i>Henicorhina leucobriza</i>																			3	2			
Roordellijke nachte- gavvinkerkoning	Nightingale Wren	<i>Microceropus philomela</i>			1																				
LIJSTERS	THRUSHES & ALLIES	THRUSHES																							
Swertskerssolitaire	Black-faced Solitaire	<i>Myadestes nolanops</i>																			1	2	3		
Grifkrugdwerglijster	Slaty-backed Nightingale-Thrush	<i>Catharus fuscater</i>																			1	2			
Grifkeeldwerglijster	Black-billed Nightingale-Thrush	<i>Catharus gracillirostris</i>																			2	1	2		
Bergdwerglijster	Buddy-capped Nightingale-Thrush	<i>Catharus frantzii</i>																			1				
Dwerglijster	Sveinsson's Thrush	<i>Catharus ustulatus</i>								1															
Amerikaanse boslijster	Wood Thrush	<i>Hylocichia ustulata</i>						1																	
Roestlijster	Sooty Robin	<i>Turdus nigrescens</i>																				7	15	3	
Cabanis' lijster	Mountain Robin	<i>Turdus piebejus</i>																				9	7	5	
Grays lijster	Clay-colored Robin	<i>Turdus grayi</i>	20	10	5	3	20	30	20	10		1	1	1	2	2	1	2	2					7	
MUGGENVANGERS	CANTATCHERS	POLIOPTILIDAE																							
Wittegulanggenvanger	White-lored Gnatcatcher	<i>Polioptila albi- loria</i>									1	3													
Amannenggenvanger	Tropical Gnatcatcher	<i>Polioptila plum- bea</i>						2																	
KRAAIEN	CROWS	CORVIDAE																							
Witkeelkeetvogel	White-throated Magpie-Jay	<i>Calocitta formosa</i>								1	10	25	10	6	6										
Bruine godl	Brown Jay	<i>Cyanocorax maria</i>	20	20	20											1									
VIJSEN	OLD WORLD SPARROWS	PASSERIDAE																							
Huisvuis	House Sparrow	<i>Passer domesticus</i>						3	10							3								1	
VIREO'S	VIREIDS	VIREONIDAE																							
Geelborstvireo	Yellow-throated Vireo	<i>Vireo flavifrons</i>								1					1	1									

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands	Engels	Latijn	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03	03
Roedkopvireo	Red-eyed Vireo	<i>Vireo olivaceus</i>									1										
Geelgroene vireo	Yellow-green Vireo	<i>Vireo flavoviridis</i>								1											
Kleine vireo	Lesser Greenlet	<i>Myiophobus decurtatus</i>						1				1									
Groene klauwvireo	Green Shrike-Vireo	<i>Vireolanius pulchellus</i>				1															
NIJERVAARSE ZANGERS	WARBLERS	PARULIDAE																			
Tennesseezanger	Tennessee Warbler	<i>Vermivora peregrina</i>	1												1	1	1				1
Vuurkeelzanger	Flame-throated Warbler	<i>Tarula gutturalis</i>	1																		1
Gele zanger	Yellow Warbler	<i>Dendroica petechia</i>				1						10	2	1	3	1	2				
Roestflankzanger	Chestnut-sided Warbler	<i>Dendroica pensylvanica</i>				1		4			1										
Gele zwerfkeelzanger	Black-throated Green Warbler	<i>Dendroica virens</i>				1															5
Citroenzanger	Prothonotary Warbler	<i>Protonotaria citrea</i>				5	2									1					
Noordse waterlijster	Northern Waterthrush	<i>Geothlypis noveboracensis</i>				1	1									1					
Louisianawaterlijster	Louisiana Waterthrush	<i>Geothlypis trichas</i>													1	2					1
Gewone moerkazanger	Common Yellowthroat	<i>Wilsonia citrina</i>																			
Mormitzanger	Hooped Warbler																				
Wilson zanger	Wilson's Warbler	<i>Wilsonia pusilla</i>	1	2					1												1
Reibandzanger	Collared Redstart	<i>Myioborus toczkowi</i>																			4
Roodkopzanger	Rufous-capped Warbler	<i>Basileuterus rufifrons</i>										10									8
Zwartwangzanger	Black-cheeked Warbler	<i>Basileuterus melanogenys</i>																			1
Zonnuitzanger	Buff-rumped Warbler	<i>Basileuterus fulvicauda</i>													1	1					
Zeledonia	Wrenthrush / Zeledonia coronata	<i>Zeledonia coronata</i>																			1
SVIKRETFEIJES	SAVANNAQUITS	CUERBITAE																			
Suikerciefje	Bananaquit	<i>Coereba flaveola</i>							5	3	1					1	2				1

Naam		Engels		Latijn		15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04	
Nederlands		TANGERS		THRAUPIDAE		02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03	03	
Brittengara	Common Bush-Tanager	Chlorospingus cobthalsicus																							
Witbrauwitangara	Sooty-capped Bush-Tanager	Chlorospingus pileatus	10																				20	20	5
Roetmaskertangara	Dusky-faced Tanager	Mitrospingus ced-ainis				1																			
Arasonetangara	Gray-headed Tanager	Eucoetis penicillata																5							
Roodkeelrietangara	Red-throated Ant-Tanager	Rhabia fuscicauda																							
Levertangara	Hepatic Tanager	Piranga flava	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1						
Zwartvleugeltangara	Scarlet Tanager	Piranga olivacea									1														
Zonertangara	Summer Tanager	Piranga rubra									1	2													
Louisianetangara	Western Tanager	Piranga ludoviciana																							1
Wledetangara	Flame-colored Tanager	Piranga bidentata	1																						
Vuutkraegtangara	Crisson-collared Tanager	Ramphocelus sanguinolentus									1	2	2												
Roodruptengara	Pasberini's Tanager	Ramphocelus passerinii									4	20	10												
Cherries tangara	Cherrie's Tanager	Ramphocelus costaricensis																							
Blaachopstengara	Blue-gray Tanager	Thraupis episcopus																							
Palmtangara	Palm Tanager	Thraupis palmarum	2	3	1	10	10	2	10	2	10	2	10	2											
Blaakgouden tangara	Blue-and-gold Tanager	Bangsia arcasi																							
Struikorganist	Scrub Euphonia	Euphonia affinis																							
Geelkruinorganist	Yellow-crowned Euphonia	Euphonia luteicapilla																							
Dikkeorganist	Thick-billed Euphonia	Euphonia laniirostris																							
Geelkeelorganist	Yellow-throated Euphonia	Euphonia hirundinacea																							
Olijfrugorganist	Olive-backed Euphonia	Euphonia gouldi																							
Bruinkoporganist	Tawny-capped Euphonia	Euphonia alpinæ																							

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands			02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03	03
Goudroosorganist	Golden-browed Chlorophonia	Chlorophonia calliopteryx									10										
Grijze tangara	Plain-colored Tanager	Tangara inornata					4														
Smaragdtangara	Emerald Tanager	Tangara florida						2													
Zilverkeeltangara	Silver-throated Tanager	Tangara ictercephala						5													3
Ockerkaptangara	Bay-headed Tanager	Tangara xyola						1												1	
Purpermaskertangara	Golden-hooded Tanager	Tangara lachryata	2				4	4	10	2							4	2			
Glansvlektangara	Spangle-cheeked Tanager	Tangara dovii																			1
Roodlijfpit	Scarlet-thighed Dacnis	Dacnis venusta						4													
Blaue pitpit	Blue Dacnis	Dacnis cayana						4													
Groene sulkervoogel	Green Honeycreeper	Chlorophanes spiza						3	1												
Geelpootsniekervogel	Shining Honeycreeper	Cyanerpes lucidus						2													
Blaue sulkervoogel	Red-legged Honeycreeper	Cyanerpes cyaneus						4	2						2	1	6			1	
GORZEN	BUNTINGS, SPARROWS, SEEDEATERS & ALLIES	EMBERIZIDAE																			
Jacarinaoera	Blue-black Grassquit	Velutinia jacarina							1												
Voordelig bont / zwart dikbekje	Variable Seedeater	Sporophila corvina						1		1					5	2				2	
Witkraagdikbekje	White-collared Seedeater	Sporophila toledo						2	2	3					1	4					
Diknavelkeetdraker	Thick-billed Seed-Finch	Oryzoborus luteus						2	6	1	2										
Indigodikbekje	Blue Seedeater	Aeronautes coerulescens																			1
Grote Cubavink	Yellow-faced Grassquit	Tiaris olivacea	3							2											1
Wignavelgers	Fog-billed Finch	Acanthidops bledii																			3
Leigrijze berchoningkruiser	Slaty Flowerpiercer	Diglossa plumbea	2																		1
Gewidjstrulvogers	Yellow-thighed Finch	Psaltriparus tibialis																			4
Grootpootstrulvogers	Large-footed Finch	Pezopetes capitata																			4

Naam	Engels	Latijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands			02													1					
Goudsnavelgors	Orange-billed Sparrow	<i>Arremon aurantiifrons</i>																			
Olijgors	Olive Sparrow	<i>Arremonops rufivirgatus</i>									6										
Roeststaartgors	Stripe-headed Sparrow	<i>Amphisp. ruficauda</i>									10										
Roodkraagpops	Rufous-collared Sparrow	<i>Scolecichia ca. pennis</i>	40	20	10					2									10	30	14
Vulkaanjunc	Vulcano Junco	<i>Junco vulcani</i>	5																		
KARDINALEN	SALTATORS, CARDINALS & ALLIES	CARDINALIDAE																			
Grijze saltator	Grayish Saltator	<i>Saltator coerulescens</i>	4																		2
Bontkeelsaltator	Buff-throated Saltator	<i>Saltator maximus</i>					4	1							5	2					
Grifsbulkaardinaal	Black-faced Grosbeak	<i>Caryocystacus boliviator</i>					10														
Zwartdijkardinaal	Black-thighed Grosbeak	<i>Pheucticus tibialis</i>																		1	
Roodborstkaardinaal	Rose-breasted Grosbeak	<i>Pheucticus ludovicianus</i>											1								
Zwartkopkaardinaal	Black-headed Grosbeak	<i>Pheucticus nigroccephalus</i>			1																
Blaauwrugblauskop	Blue-black Grosbeak	<i>Cyanocorps cyanoides</i>														1					
Indigogors	Indigo Bunting	<i>Passerina cyanea</i>														1					
TROUPTALEN	TROUPTALS & ALLIES	ICTERIDAE																			
Spauletapreew	Red-winged Blackbird	<i>Agelaius phoeniceus</i>						1	1	1			1								
Nitaskweidpreew	Eastern Meadowlark	<i>Sturnella magna</i>								3	3	1	2	2							
Rouwtroepiaal	Melodious Blackbird	<i>Dives dives</i>						1				2	2	2							
Langstaarttroepiaal	Grass-tailed Grackle	<i>Quiscalus mexicanus</i>	50	20	10	3	10	1	10	20	20	40	40	40	30	30	10	10	1		10
Nicaraguanse troepiaal	Nicaraguan Grackle	<i>Quiscalus nicaraguensis</i>	3																		
Roodoogkoevogel	Bronzed Cowbird	<i>Molothrus aeneus</i>	1																		1
Grote koevogel	Great Koevogel	<i>Molothrus oryzivorus</i>	1							1											
Vlekborsttroepiaal	Spot-breasted Oriole	<i>Icterus pectoralis</i>																			

Naam	Engels	Lutijn	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	01	02	03	04
Nederlands			02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	02	03	03	03	03
Vlektrouropiaal	Streak-backed Oriole	Icterus pusillus	1											2	3						
Baltimoretropiaal	Maltimore Oriole	Icterus galbula	1	3	1	2	1	2	1	30	5	15	4	10	15	1					
Zwartboeggroepiaal	Black-cowled Oriole	Icterus prosthellus					1	2	1	1											
Geelnaveltropiaal	Yellow-billed Cuckoo	Amblycercus holosericeus						1													
Bloedstruikdwalepreeuw	Scarlet-tumped Cuckoo	Coccyz uropygialis						2													
Montezuma-arepandola	Montezuma Oropendola	Gymnotus mexicanus		20	30	10	20	20	10	30	20	35	15								

In totaal heeft ons reisgezelschap 373 soorten vogels waargenomen (gezien en/of gehoord).

Erik Eggenkamp

Bisschopstangara / Blue-gray tanager (foto Erik Eggenkamp)

Vuurkraagtangara / Crimson-collared tanager (foto Marjan Langeveld)

Incaduif (foto Erik Eggenkamp)

Guayabo National Monument, located near the town of Turkey in the Costa Rican province of Guanacaste, is a pre-Columbian archaeological site. It is one of the largest and most important pre-Columbian archaeological sites in Central America. The site was discovered in 1948 and has since been excavated and preserved. It is a UNESCO World Heritage Site and is one of the most important archaeological sites in Central America. The site is a pre-Columbian archaeological site and is one of the largest and most important pre-Columbian archaeological sites in Central America. The site was discovered in 1948 and has since been excavated and preserved. It is a UNESCO World Heritage Site and is one of the most important archaeological sites in Central America.

The Guayabo National Monument is a pre-Columbian archaeological site located near the town of Turkey in the Costa Rican province of Guanacaste. It is one of the largest and most important pre-Columbian archaeological sites in Central America. The site was discovered in 1948 and has since been excavated and preserved. It is a UNESCO World Heritage Site and is one of the most important archaeological sites in Central America. The site is a pre-Columbian archaeological site and is one of the largest and most important pre-Columbian archaeological sites in Central America. The site was discovered in 1948 and has since been excavated and preserved. It is a UNESCO World Heritage Site and is one of the most important archaeological sites in Central America.

The Guayabo National Monument is a pre-Columbian archaeological site located near the town of Turkey in the Costa Rican province of Guanacaste. It is one of the largest and most important pre-Columbian archaeological sites in Central America. The site was discovered in 1948 and has since been excavated and preserved. It is a UNESCO World Heritage Site and is one of the most important archaeological sites in Central America. The site is a pre-Columbian archaeological site and is one of the largest and most important pre-Columbian archaeological sites in Central America. The site was discovered in 1948 and has since been excavated and preserved. It is a UNESCO World Heritage Site and is one of the most important archaeological sites in Central America.

View of the Guayabo National Monument, showing the large circular stone structure and surrounding landscape.

The Guayabo National Monument is a pre-Columbian archaeological site located near the town of Turkey in the Costa Rican province of Guanacaste. It is one of the largest and most important pre-Columbian archaeological sites in Central America. The site was discovered in 1948 and has since been excavated and preserved. It is a UNESCO World Heritage Site and is one of the most important archaeological sites in Central America. The site is a pre-Columbian archaeological site and is one of the largest and most important pre-Columbian archaeological sites in Central America. The site was discovered in 1948 and has since been excavated and preserved. It is a UNESCO World Heritage Site and is one of the most important archaeological sites in Central America.

A large circular stone structure, possibly a ceremonial platform or storage jar, discovered at the Guayabo National Monument.

The Guayabo National Monument is a pre-Columbian archaeological site located near the town of Turkey in the Costa Rican province of Guanacaste. It is one of the largest and most important pre-Columbian archaeological sites in Central America. The site was discovered in 1948 and has since been excavated and preserved. It is a UNESCO World Heritage Site and is one of the most important archaeological sites in Central America. The site is a pre-Columbian archaeological site and is one of the largest and most important pre-Columbian archaeological sites in Central America. The site was discovered in 1948 and has since been excavated and preserved. It is a UNESCO World Heritage Site and is one of the most important archaeological sites in Central America.

View of the Guayabo National Monument, showing the large circular stone structure and surrounding landscape.

Second of a two-part series

Astonishing Aqueducts, Tombs and Lajas of Guayabo National Monument

BY MICHAEL G. SMARSHKIS

The well-regarded society that took the central town of Guayabo, located in the north base of Cerro Pelicón and preserved as a national monument, had many notable engineers skilled in water-control systems.

A major running along the high ridge of the jagged mountain was almost 1,000 years ago to flow through the middle of the good layers of conglomerate, which then ran into a large, well-constructed line by 12 feet and high was this 10 feet.

The main runway from the 190-foot cliff that pointed over 100 feet up to the valley is called La Laja, its terraced areas that at the base of the mountain of Guayabo were built up from the deep blue water. This would have required an amazing combination of engineering, planning and the manual labor of hundreds of slaves, likely slaves.

The 8-foot-diameter hole that runs along the path of water is the principal

Clearly, engineers in ancient times built up high, terraced rock steps to transport water.

Much of the Pre-Columbian city of Guayabo, home to ancient civilizations, is now a national monument.

TOBACCO AND ART PROSPECTS

From trials of tobacco in the United States, Guayabo, which started in 1990, has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

From trials of tobacco in the United States, Guayabo, which started in 1990, has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Guayabo is a tobacco company that has been the main focus. The state's tobacco industry, which started in 1990, has been the main focus.

Clearly, engineers in ancient times built up high, terraced rock steps to transport water.

Guayabo National Monument

It conceals more than 45

houses among the Tlaxiacoan indigenous ruins here predate ruins in the rest of early 20th-century Guayabo, we can be fairly certain that Guayabo's inhabitants shared a rich and varied material culture that included everything from obsidian tools to gold.

When an approach leads to a forested area, it is not uncommon to find a small, rectangular structure, the remains of a house or a shrine. The largest ruins are by far the most interesting, and they are the most numerous. They are the remains of a large and complex settlement, with a central plaza and a series of rectangular buildings that were once part of a large and complex settlement.

Such ruins are abundant, and the site is a treasure trove of archaeological remains. The ruins are scattered over a large area, and they are the most interesting and numerous. They are the remains of a large and complex settlement, with a central plaza and a series of rectangular buildings that were once part of a large and complex settlement.

Major ruins include a large, rectangular structure, the remains of a house or a shrine. The ruins are scattered over a large area, and they are the most interesting and numerous. They are the remains of a large and complex settlement, with a central plaza and a series of rectangular buildings that were once part of a large and complex settlement.

Remains of Guayabo are stone ruins, such as rectangular houses, made of river sandstone and limestone.

The Museo del Valle de la Magdalena in Medellín, Colombia, holds a large collection of such artifacts, including a large, ornate golden object, possibly a ceremonial object, with a complex, ornate design.

In conclusion, the archaeological remains of the Guayabo site are a testament to the advanced civilization that once thrived in the region. The ruins are scattered over a large area, and they are the most interesting and numerous. They are the remains of a large and complex settlement, with a central plaza and a series of rectangular buildings that were once part of a large and complex settlement.

The first gold objects found in Costa Rica are made of gold from Colombia, and the technology of manufacturing was refined here and there AD 1000. While gold jewelry is still popular in the region, the most significant gold objects are the ceremonial objects, such as the large, ornate golden object, possibly a ceremonial object, with a complex, ornate design.

At the same time, the Guayabo site is a testament to the advanced civilization that once thrived in the region. The ruins are scattered over a large area, and they are the most interesting and numerous. They are the remains of a large and complex settlement, with a central plaza and a series of rectangular buildings that were once part of a large and complex settlement.

Guayabo National Monument is a testament to the advanced civilization that once thrived in the region. The ruins are scattered over a large area, and they are the most interesting and numerous. They are the remains of a large and complex settlement, with a central plaza and a series of rectangular buildings that were once part of a large and complex settlement.

Guayabo National Monument is a testament to the advanced civilization that once thrived in the region. The ruins are scattered over a large area, and they are the most interesting and numerous. They are the remains of a large and complex settlement, with a central plaza and a series of rectangular buildings that were once part of a large and complex settlement.

